

צ'יבוטי מוהר"ן

קמא

דף שלפני א

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה לכו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמוח)

ישעיה נה (ג) הטו אָנֹכֶם וְלֹכֵוּ אֵלַי שְׁמַעוּ יְתַחֵי נַפְשֵׁכֶם וְאַכְרַתָּה לְכֶם בְּרִית עִוְלָם חֲסִי יְדוּד הַנְּאֻמָּנִים: יואל ב (ו) כְּגִבּוֹרִים יִרְצוּן כְּאֲנֹשִׁי מִלְחָמָה יִצְלוּ חֻזְקָה וְאִישׁ בְּדַרְכֵיכִי יִלְכּוּן וְלֹא יִצְבְּטוּן אֶרְחוּמָם: הוֹשִׁעַ יֵד (ב) שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד יָרְדוּן אֶלְהִיָּוָה כִּי קָשְׁלָתָּ בְּעֻנְיָךְ: בְּרֵאשִׁית נַח י (ה) מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אֵינִי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֶתָם אִישׁ לְלִשְׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם כְּגִיּוֹתָם: קָהֳלָתָ א (ד) דוֹר הֵלֶךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֲקָרָתָ: בְּרֵאשִׁית לך לך יז (ג) הַמּוֹל יִמּוֹל יְלִידֵי בֵיתָךְ וּמִקֶּנֶת בִּסְסָךְ וְהִזְיָה קְרִימִי בְּבִשְׂרָכֶם לְקְרִית עוֹלָם: זְכוּרִיה ט (ט) גִּילֵי מֵאָד בַּת צִיּוֹן הִרְעִיעַ בַּת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מְלַכְךָ יָבֹא לָךְ צְדִיק וְגוֹשֵׁעַ הוּא עֲנִי וְרֹכֵב עַל חֲמֹר וְעַל צִיר בֵּן אֲתָנּוֹת: תְּהִלִּים צו (א) שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר קֹדֶשׁ שִׁירוּ לַיהוָה כָּל הָאָרֶץ: ישעיהו ח (טו) צוֹר תִּעֲנֶה תְּחִוֵּם תוֹרָה בְּלִפְנֵי: ישעיה כה (ח) בְּלַע הַיְּפֹת לְנֶצַח וְקָחָה אֶדְנִי יְהוָה דְּמָעָה מִצֵּל כָּל פְּנִים וְחִרַפְתָּ עִמּוֹ יִסִּיר מִצֵּל כָּל הָאָרֶץ כִּי יָדוֹן דָּבָר: תְּהִלִּים צ (יב) לְעֻנּוֹת יְמֵינוּ כִּן חוֹדֵעַ וְנִיבִיא לְכֶבֶד חֲמִימָה:

הקב"ה. דלו עיניך למרום וזכור אהבתך הישנה" :
ג הרות נהלים אפיקי מים רבים וימים גדולים וקטנים .
ג פלאים ומשונים בצבעיהם ובמעמיהם ובמבעיהם .
ה יות קטנות וגדולות בכל אחד ואחד אין מספר למיניהם .
ז שבחים ומחללים כולם להשי"ת בכל אבריהם [2].
ז לילין יגידון תמיד ולא יכחשון מנהיגיהם .
ז וצצים אבנים טובות ומרגליות בעמקיהם [2].
ז חכה בהם אורות כליהם :
ז שמות הגזורים מתחת כסא כבוד [1].
ז כספה תמיד אל שורשה להיות לכוד [1].
ח יים וחסד שואבת מחסדי דוד [1].
ח ן רוח מטיפי גן עדן ממנה לא אבד .
ז ושבות ההיכולות ואהלי השלום [1] לכל אחת ואחת ניסמן וניתוחה תיו הוד.
ז ה פעל אל המלאכים ישאלו [1] וירצון בשליחותם ככוכב דשביט .
ז רוחקים ומסולקים, מכל התענוגים מי שאורחותיו עביט [2].
ז שארים ברעב ובהרפה בתוך קף הקלע זבד [1].
ז שובה עד ה' ולא נהיה אבד [2].
ז קבל רע וטוב באהבה ונלביש לאב עד :

ב ריאת האדמה וכדוריה ארצות ומדינות רבות סביביה :
ב ני אדם איש ללשונו ודתותיה [2].
ב צנים ופרחים ואביה [2].
ב פילת המדינות מרוחותיה .
ב שארת עומדת והגלגלים מקיפים סביבותיה [1].
ש ימות השדים והרוחות כאויר .

תהלים טו (ט) וְלֹכֵוּ תַחוּ מַפְעֵלוֹת יִקְרָן אֶשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ: דברים וילך לא (כא) וְהָיָה כִּי תִפְצְאוּ אֹתוֹ רְעוֹת רְבוֹת וְצָדוֹת וְעֲנָתָה הַשְׂרָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעַד כִּי לֹא יִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ כִּי יִדְעִיתִי אֵת יִצְרוֹ אֶשֶׁר הוּא עֲשָׂה מֵיוֹם בְּטִיטִים אֲבִיאָנוּ אֶל הָאָרֶץ אֶשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי: דניאל פרק ד (י) תָּהִה הַיּוֹם בְּחַזוֹן רֵאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי וְאָלַי עִיר וְקִישֵׁי טֶן שִׁפְיָא נַחֵם:

לכו חזו מפעלות ה' [2]. התגלות נפלא מסוד גדולת התנא האלקי ר' שמעון בן יוחאי ז"ל:
ר' שמעון בן יוחאי. הכמיה שלא תשתכח תורה מישראל על ידו. כמובא בדברי רז"ל (שבת קלח:)[2] כשנכנסו [2] רבותינו לכרם ביבנה אמרו[2] [2] עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רשב"י [2] שלא תשתכח [2]. שנאמר [2] **כי לא תשכח מפי זרעו**. וכמבואר בזהר (נשא דף קכד ע"ב)[2] בהאי חיבורא דאיהו **ספר הזהר** יפקו[2] ביה מן גלותא [2]. ועתה בוא וראה והבן. נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה. כי ע"כ סמך ר' שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו**. כי באמת בזה הפסוק בעצמו. מרומו ונסתר סוד הזה. שע"י זרעו של יוחאי. שהוא רשב"י. על ידו לא תשתכח התורה מישראל. כי סופי תיבות [2] של זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו** הם אותיות **יוחאי** וזה שמרמו ומגלה הפסוק. **כי לא תשכח מפי זרעו** מפי זרעו דייקא היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומו ונסתר בזה הפסוק. שהוא התנא **יוחאי**. כי ע"י זרעו של יוחאי שמרמוזו בזה הפסוק כס"ת כנ"ל. שהוא רשב"י. על ידו לא תשכח התורה [2]. כי בזהר דא יפקו[2] מן גלותא [2]. כנ"ל : **ודע** שמור ר' שמעון בעצמו. הוא מרומו בפסוק אחר [2]. כי דע כי התנא הקדוש ר' שמעון הוא בחי **עיר וקדיש מן שמיא** [2] **נחית** (דניאל ד) **ר"ת שמעון**, וכו' [2]:

ליקוטי מוהר"ן

ש ומעים גזרת השם ושולמים בארבעה האבות שהם השור והבור והמבעה וההבער [2] [2].
ז שותפים עם המלאכים ועם בני אדם בגימול (הגינה מזו.).
ז ברית קודש בורחים הנאמר בו **המול ימול**. [1] [2].
ח ובמים כבמקלות בצורתם המשונות .
ה וברי חברים ומכשפים מכריעים אותם בהשבעתם בשמות המכונות :
ה תורה הקדושה שומרת אותנו מכל מומאות [2].
ה צדקה מצלת ממינות מגונות [2]:

ז בואה אין לנו [2].
ה ריקת שן [2] האומות על אומה יהודה תבונה אין בנו :
ז רירת הצרות איך להשקות הם דנו :
ז סכול עולם עד יבא עני [2].
ב ן יחפש כנגניו אביו [2].
ז ור עטרת נעטר בכך הכיב :
ש יר חדש או נשיר [2].
ז לכינוי כל אחד ואחד מראה באצבע בשר [2].
ה תום תורה בלב כל אחד מלהשכח [2].
ה מות **לנצה** יבולע [2] כקמורת ריח :

ז **ביא ללבב חכמה** [2] להבין תכונת גופינו ומרחקי פקיו ועריכות איבריו.
ח יוב הכנתו מועילה לדיעת הכורא [2] המצייר אלו היצירות כולם :
ז רפא כל חולי ואיש מכאובות . עזר ופקח . צרוע ונגוע דואג וכואב [2].
ז אכל לכד לקיום נפשותינו ולמעט תאוות טבעינו : **חזק**

לכו חזו מפעלות ה' [2]. התגלות נפלא מסוד גדולת התנא האלקי ר' שמעון בן יוחאי ז"ל:

ר' שמעון בן יוחאי. הכמיה שלא תשתכח תורה מישראל על ידו. כמובא בדברי רז"ל (שבת קלח:)[2] כשנכנסו [2] רבותינו לכרם ביבנה אמרו[2] [2] עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רשב"י [2] שלא תשתכח [2]. שנאמר [2] **כי לא תשכח מפי זרעו**. וכמבואר בזהר (נשא דף קכד ע"ב)[2] בהאי חיבורא דאיהו **ספר הזהר** יפקו[2] ביה מן גלותא [2]. ועתה בוא וראה והבן. נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה. כי ע"כ סמך ר' שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו**. כי באמת בזה הפסוק בעצמו. מרומו ונסתר סוד הזה. שע"י זרעו של יוחאי. שהוא רשב"י. על ידו לא תשתכח התורה מישראל. כי סופי תיבות [2] של זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו** הם אותיות **יוחאי** וזה שמרמו ומגלה הפסוק. **כי לא תשכח מפי זרעו** מפי זרעו דייקא היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומו ונסתר בזה הפסוק. שהוא התנא **יוחאי**. כי ע"י זרעו של יוחאי שמרמוזו בזה הפסוק כס"ת כנ"ל. שהוא רשב"י. על ידו לא תשכח התורה [2]. כי בזהר דא יפקו[2] מן גלותא [2]. כנ"ל : **ודע** שמור ר' שמעון בעצמו. הוא מרומו בפסוק אחר [2]. כי דע כי התנא הקדוש ר' שמעון הוא בחי **עיר וקדיש מן שמיא** [2] **נחית** (דניאל ד) **ר"ת שמעון**, וכו' [2]:

¹ רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת נשא דף קכד. (שנמצא בדרך קכו. של הזהר)
² בדפ"ר יפקון, בתקפא לא ברור ונראה- יפקין בתרלד- יפקין
³ תרגום בזה החיבור שהוא ספר הזהר יצאו בו מן הגלות. ועיין עוד סוף תיקון ו' תברא דילך כד יתגלי לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגיניה וקראתם דרור בארץ גוג'. ועיין לק"ה נזיקין ו' יג, ומנחה ז' נו, וגבית חוב מיתומים ג' יט
⁴ עיין שיחות הר"ן סימן רב
⁵ ועיין לק"ה מנחה ז' נו.
⁶ בתרלד- יפקין
⁷ עיין זהר רע"ט בהעלותך כגנ:
⁸ עיין שיש"ק ח"ג פח
⁹ בתרלד- שמיח
¹⁰ עיין השמטה בחיי מוהר"ן קפט. ועיין ככבי אור סוף חלק חכמה ובינה הקשר בין ועכשיו הדכא לעכשיו דתורה עד תנינא

¹ לא מלהבין עד כאן הוא מאגרת בעלי חיים שער ה' פ"ו ע"ג קמא במהדר' תשט ועמ' מז: במהדר' תרלד
² נאמר באייר שנת תקע"ו ח' חדשים קודם פטירת רבינו בדרך נסיעתו לגור באומן (ימי מוהר"ג ח"א מה) ובדפ"ר תקעא נדפס בלק"מ תנינא לפני תורה אור ורק במהדורות תקפא מוהר"ג העביר מאמר זה לכאן
³ תהלים מו ט'
⁴ יל תוספתא עדיות א' א' וירושלמי ברכות פ"ג סוף הלכה א'
⁵ יום שמינו בו את ראב"ע לנשיא עיין סדר הדורות שהיה מג שנים אחר החורבן
⁶ יל בדפ"ר - שאמר תנא א'
⁷ עיין חיי מוהר"ן קפט וימי מוהר"ג ת-א מת שם לשון רבינו הוא תנא אחד אמר וכן הגרסא בדפ"ר
⁸ יל דברי רשב"י שם הם כברייתא אחרת שאמרה כמה עשרות שנים אח"כ ומסתמא נאמרה אחר שיצא מהמעינה עיין אור יקר כרך א עמ' קלה שרשב"י חי ששים שבעים שנה אחר החורבן.
⁹ עיין לק"ה גבית חוב מיתומים הל' ג' יט
¹⁰ דברים לא כא

¹⁰ ט"ב ק"ב.
¹¹ ט"ז
עיין זוהר כי תשא דף קצא. ויקרא חה. תזרע מה: שלח קעב.
¹² בראשית יז יג
¹³ **עיין זוהר לך לך צה: ובתיקון כא ובתיקון ע'**
¹⁴ כתובות עז: ריב"ל מכתב בהו וכו'
¹⁵ משלי י' ב' ומשלי יא ד'
¹⁶ א"ב ב"ב יב:
¹⁷ לשה"כ תהלים לו יב
¹⁸ זכריה ט' ט' יליקוט שמעוני שם רמז תקעה סנהדרין צה. זכו ענני שמיא לא זכו עני רוכב על המור ב"ר נו ב' מדרש שמואל יד ט' זהר ויחי רלח.
¹⁹ זהר רע"ט בחר קיב. תורה ערה תורה ה תנינא אות טו
²⁰ תהלים צו א' עיין פרש"י שם
²¹ תענית לא.
²² ישעיהו ח' טו
²³ לשה"כ ישעיהו כה ח'
²⁴ תהלים צ' יב
²⁵ כמ"ט ומבשרי אחזה אלוך (איוב יט כו)

¹ דפ"ר וכל המהדורות לא מנוקדות- הישינה. במהדורות המנוקדות- הישינה. ובמהדורת הקרן תשסח- הישינה
² מנהרות עד כאן הוא מאגרת בעלי חיים שער ה'
³ פ"י עמ' קנד במהדר' תשט ועמ' נב. במהדר' תרלד
⁴ אגרת בעלי חיים שם
⁵ מהרש"א שבת פח: ד"ה מה אנוש
⁶ שבת צו.
⁷ ישעיהו נה ג' ועיין ספר הליקוטים להאר"ז'ל על פסוק זה
⁸ אגרת בעלי חיים שער ה' פ"א עמ' קנו במהדר' תשט ועמ' נג. במהדר' תרלד
⁹ כד במדבר כג כג ועיין פרש"י שם
¹⁰ **מלשון ולא יעבטון אורחותם ערשי יואל ב**
¹¹ פ' בתוך קף הקלע חלקם עיין בראשית ל' ב'
¹² תרגום ורמב"ם שם
¹³ הוֹשִׁעַ יֵד ב' ועיין פרש"י שם
¹⁴ ב' בראשית ח' ה'
¹⁵ אביה לשון חיבור עיין חולין נה. פרש"י שם בסוף הדף
¹⁶ קהלת א' ד' ה' ו'.

מאמר לכו חזו

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

זמן אמירת המאמר הזה באייר שנת תק"ע ששה חודשים קודם פטירת רביה"ק, נאמרה בדרך, בעת נסיעתו לגור באומן. (ימי מוהרנ"ת ח"א מח)

פתיחה

נראה כוונת רביה"ק במאמר הזה בעיקר להראות שיש בכח צדיקים לגלות סתרי תורה כאלה שעל ידם לא תשתכח התורה דהיינו הקב"ה, אפילו בגלות הנוראה ביותר שהיום (תשס"ו) כבר אלף תשע מאות שלשים ושמונה שנים לחורבן הבית. וממה שמבואר שזה אפשרי רק על ידי זרעו של יוחאי דייקא, נראה שבאמת גם היום רשב"י הוא זה שעל ידו לא משתכח התורה, אלא שהיום הוא עושה זאת ע"י רביה"ק, כי רק בכח רביה"ק הוא יכול לקיים הבטחתו כי לא תשכח וכו' דהיינו להמשיך זכרון למקומות כל כך נמוכים.

שיחות השייך למאמר זה

תורה זו אמר רבינו ז"ל בדרך נסיעתו לאומאן, בחודש אייר שנת תק"ע: (ראה ימי מוהרנ"ת ח"א, סעיף מ"ח).

בדרך, בעת נסיעתו לאומאן, ענה ואמר: אף-על-פי-כן השם יתברך עוזר לישראל תמיד, ואין דור יתום. וכמו שאמר רבי שמעון בר יוחאי (שבת קלח:): "כשאמר איזה תנא: עתידה תורה שתשתכח מישראל - ענה רבי שמעון ואמר: לא, כי בזהר דא יפקון מן גלותא" (זוהר במדבר קכ"ד), "כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא, כא). ועל-כן עמד בעצמו על זה הפסוק. וגלה אז הסוד הנדפס בליקוטי מוהר"ן ח"א בתחלתו, עין שם, מגדלת רבי שמעון בר יוחאי. עניתי ואמרתי לו: רבי שמעון יש לו גם-כן בודאי הנאה מזה, הינו מזה החדוש הנפלא. השיב: הן. אחר-כך ענה ואמר: רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר, כי רבי שמעון הוא "עיר וקדיש מן שמיא נחית" (דניאל ד, י, כ), כנדפס שם, ועכשו יש נחל נובע מקור חכמה" (משלי יח, ד), וכו'. גם כבר נשמע שאמר על עצמו, שהיא נהר המטהר מפל הפתמים: (חיי מוהר"ן, סעיף קפ"ט).

בדרך הנסיעה הזאת לאומאן, כשיצא מלאדיזין, והעולם לוו אותו, ענה ואמר: אף-על-פי-כן אין דור יתום, כי תנא אחד אמר (שבת קלח:): "עתידה תורה, שתשתכח מישראל, ואמר רבי שמעון בר יוחאי, שלא תשתכח, שנאמר (דברים לא, כא): "כי לא תשכח מפי זרעו" וכו', ואז גלה הסוד הנורא, המרמז בפסוק זה דיקא, שעל-ידי רבי שמעון לא תשתכח התורה וכו', כנדפס כבר (בתחילת ליקו"מ), ואחר-כך אמר: עכשו יש וכו'; ועוד כמה דברים נוראים זכיתי לשמע בדרך זה: (ימי מוהרנ"ת ח"א, סעיף מ"ח).

כשגלה רבנו למוהרנ"ת, בנסעו לאומאן, את ההתגלות הנורא הכתוב בתחלת "ליקוטי-מוהר"ן", התרגש מאד מוהרנ"ת, עד שנענה ואמר לרבנו בזה הלשון: "רבי שמעון קער זייער הנאה האבן איר האט אים זייער וואהל גיפינען". רבי שמעון בודאי מאד נהנה מהתגלות זו אחר שמצאתם אותו מרמז בפתוב ברמז נאה כזה. הפטיר רבנו ואמר: "רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר לגמרי, כי רבי שמעון הוא עיר וקדיש מן שמיא נחית ראשי-תיבות שמעון וכו': (שיש"ק ח"ג, סעיף פ"ח; וראה חיי"מ סעיף קפ"ט הנזכר-לעיל).

שמעתי, שאחד מאנשי-שלומו נסע לאיזה מחוז, ובא לאיזה עיר במרחקים, ולא היה לו שום הכרות עם שום איש, וילך לבית הרב להתאכסן אצלו, כי הפליגו לו בשבח הרב הנזכר-לעיל, כי הוא איש ישר ולמדן גדול ומקבל, על-כן בא אליו, וכשבא לביתו ראה הספר "ליקוטי-מוהר"ן" מנח על שלחנו, ותכף שאל להרב: "מאין לכם זה הספר? השיב הרב: "וכי גם אתם ידעתם אותו? ומי מחברו?" ענה להרב: "הלא אני מכיר גם את המחבר בעצמו וגם אני מקרב אליו... (-פרסלבר חסיד"!) השיב הרב: "אמרו באמת יש לכם איזה תפיסה בספר הזה?" אמר האיש: "לפי מדרגתי אני תופס! השיב הרב: "אדומה, כי אין שום אדם תופס גדלת הספר הזה...!" ואמר עוד: "הלא תראו בעיניכם, שבתחלת הספר תכף אחר השיר נכתב המאמר מרבי שמעון בר-יוחאי, ומה שיכות לכתבו בתחלת הספר היקר הזה? אמר האיש הנזכר-לעיל: "אדרבא, אמרו אתם! אמר לו: "נראה, שרבנו זכרונו-לברכה רמו, שיש בו נשמת רבי שמעון בר-יוחאי, כי רבי שמעון בן-יוחאי" - גימטריא רבי נחמן בן

^א נכתב באומן בו אייר ותשלם י' סיון תשסו ירושלים

^ב בחי' זיכרון בעלמא דאתי המבואר בתורה נד

שְׁמַחָה...! יְהִי רַצוֹן, שְׁנִזְכֶּה לְהַבִּין הַשִּׁיחוֹת חֲלִין שֶׁל רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה בְּגֶן-עֵדֶן, אֲמֵן סְלָה: (כוכ"א, שיחות מכת"י הרב מטשערין זצ"ל; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף רל"ד).

ע"כ השיחות

הקדמה

מדוע סידר מוהרנ"ת (כנראה בפקודת רביה"ק) מאמר זה כהקדמה לספרו ובפרט שמאמר זה נאמר שנתים אחרי שכבר נדפס הספרי עיין שיש"ק ח"א אות רלד שרב אחד מעיר רחוקה שאל חסיד ברסלב שהגיע אליו למה נדפס מאמר לכו חזו בתחילת הלק"מ ולא ידע, וענה הרב שנראה לו שרביה"ק רמוז שיש בו נשמת רשב"י, כי רבי שמעון בר יוחאי גמטריא רבי נחמן בן שמחה

מבואר בספרים שכל חמשת יחידי הדורות הם נשמת משה שחוזרת כל פעם לחדש רפואות הנפש לפי חולשת הדור ולפ"ז כל אחד מהם, מכח קודמיו עלה עליהם, ובהכרח כך הוא, כמבואר בתורה ל' שככל שמחלת הדור גדולה יותר צריך רופא גדול יותר.

¹ כידוע שנדפסו בפעם הראשונה בסוף שנת תקסח אלף ספרים.

² ומצינו דמיון ביניהם עיין חיי מוהר"ן סימן רלה שרביה"ק אמר שהענין שלו הוא לפנות את הדרך שתהיה כבושה לרבים ואמר שגם רבי שמעון זה ענינו.

³ שהם - משה רבינו רשב"י האריז"ל הבעש"ט ורביה"ק.

⁴ עיין חכמה ותבונה לראב"ן אות יד שכתב - וגם מכל דברי השל"ה הנ"ל ובשם האריז"ל (שהזכיר שם קודם) נראה מבואר ג"כ בפירוש הכתוב ולא קם וכו' כנ"ל שבכל דור (הולך שהוא דור שבא עד כל הששים רבוא נשמות ישראל) לא נמצא ולא קם עוד בישראל כמשה, אבל הוא בעצמו נתעלה מדור לדור יותר ויותר ממדרגה למדרגה. ע"ש עוד.

גם עיין תפארת שלמה מרדומסק מועדים ל"ג בעומר שהביא את דברי רביה"ק כאן בשם איתא בספרים וכתב שהכוונה לרמוז שרשב"י נשמת משה רבינו. נראה הכוונה שעי"י רשב"י לא תשתכח תורת משה עיין מותק מדבש בתחילת הספרא דצניעותא שהעתיק לשון תלמיד האריז"ל, וז"ל - איתא בכתבי האריז"ל להיות שרשב"י היה ניצוץ משה רבינו עליו השלום לכן עשה ספרא דצניעותא חמישה פרקים כנגד החמישה חומשי תורה ולהיות שהתורה יש בה נגלה ונסתר לכן גם הוא עשה חמישה פרקים שהוא ג"כ נסתר לנסתרות ואף שבזוה"ק הנגלה הוא הנסתר עם כל זה יש נסתר לנסתרים, והנה חמישה פרקים אלו כוללים כמעט כל הזוה"ק ותיקוני זוהר וכל קשרי גדרי האצילות והוא תיקון גדול ללמוד בכל יום פרק אחד מספרא דצניעותא כי ידוע שלשון הזוה"ק הוא מסוגל לנשמה ומכל שכן חמישה פרקים אלו, ממש כל תיבה לא יערבנה זהב וכלי פז.

⁵ עיין חיי מוהר"ן סימן שמה (מעלת תורתו אות ו') שאמר שתורתו אם היו נאמרים אפילו בימי רשב"י היה רעש גדול מאד.

וכן איתא בככבי אור חלק אנשי מוהר"ן אות יא ופעם אחת נסע (ר"מ שהיה בן בית אצל רביה"ק) בַּיָּד עִם הָרֶב ר' יוֹדִיל וְלֹא לְאֶדְמוּר וְצִ'ל וְסֶפֶר הָרֶב ר' יוֹדִיל וְלֹא שָׂאם הָיָה רַבְּנוּ וְלֹא בְּדוֹר שֶׁל תַּנְאִים הָיָה גַם בֶּן חֲדוּשׁ וְעֵנָה הָר' מְאִיר הַנִּל שֶׁהוּא אֵינוּ מְחִזֵּק אֶת רַבְּנוּ וְלֹא גְדוֹל כֵּל כֵּף רֶק לְגְדוֹל הַדּוֹר שֶׁל עֲבָשׁוּ וְכִשְׁבָּאוּ אֶל רַבְּנוּ וְלֹא אָמַר לוֹ רַבְּנוּ וְלֹא כִּשְׂאִין מְאִמִּינִים בִּי לְמָה נֹסְעִים אֵלַי

ועיין שיש"ק ח"ב אות תקכח שמוהרנ"ת אמר אם כל מה שקיבל רבי אבא מרשב"י זה מה שכתוב בזוה"ק והתקונים אנו קבלנו מרביה"ק יותר וכן מבואר בהשמות לסוף המאמר הזה "ועבשיו יש נגמ"ח שגם העיר וקדיש מקבל ממנו". ועיין סוף המאמר בביאור תיבת וכו'.

עיין ספר הגלגולים להאריז"ל פרק לב וז"ל אע"פ שבגמ' אמרו וכי אכשיר דרא ובירא תוכיח שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים היינו בכללות הדור אבל באנשים רשומים אפשר דאכשיר דרא. וכ"ש בדורותינו זה עתה שהוא דרא בתראי וצריך לגלות בו חכמת האמת כדי שיבוא. עכ"ל. והובא בספר שעת רצון בפירושו על התחלת הקדמת תקוני זוהר ד"ה לגלאה ריזן טמירין. (ושם בטעות כתב שער הגלגולים פרק לג)

ועיין ספר אור לשמים - פרשת תצוה - דאיתא בספר "ברית מנוחה" (ניקוד הח') מה שנאמר בגמרא (ע' שבת קיב.) אם הראשונים כבני אדם וכו', זה נאמר לדורותם, אבל הדרא בתראה יהי יותר גדולים מדורות ראשונים.

גם עיין חומת אנך לחיד"א (איוב כח י') שרבי עקיבא זכה יותר ממה רבנו להשיג בשער הנ'.

אמנם נתייחדו רשב"י ורביה"ק בענין הגאולה, שתייהיה על ידם, ובוה מבאר מוהרנ"ת טעם לשמחה שיש ביום השנה לפטירתם דלא כשאר צדיקים אפילו מיחידי הדורות שהמנהג להספידם ולהתעורר בתשובה וצום ביום היו"צ שלהם, ומבאר בלק"ה כי רק הם השאירו תורות כאלה שעל ידם נצא מהגלות עיין ליקוה"ל - הלכות הכשר כלים הלכה ד' אות ד' כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם. וזהו תקף השמחה של הלולא דרבי שמעון בר יוחאי ביום הסתלקותו הקדוש, אף על פי שלכאורה היה ראוי לכבות מאד ביום הסתלקותו, אף אף על פי כן נוהגין לשמח מאד ועקר השמחה הוא שאנו שמחים בהשגרת תורתו הקדושה, שהשאייר לנו ספר הזוהר הקדוש, שעל - ידי זה יפקון מגלותא.

עוד עיין ספר פוקד עקרים לר' צדוק הכהן מבאר חילוק הנ"ל בין משה רבינו לרשב"י עפ"י מאמחו"ל חכם עדיף מנביא כי החכמה היא תורה שבע"פ נשאר בלב ישראל לעולם, אבל נבואה א"א להיות נשאר בלב ישראל לכן כח הזוהר לעורר את הלב ואילו תורה שבכתב שהיא נובלות של חכמה עליונה משמת משה רבינו נגזזו מעיינות חכמתו ואינו מעורר את הלב. עכ"ל.

אמנם גם משה רבינו. עיין תורה כו תנינא שניצוץ משה רבינו נמצא אצל כל יהודי ומזכיר כל אבר ואבר לקיים המצוה השייכת לו. וכנראה יש חילוק בין התעוררות הלב שהיא חיות ממש הפך השכחה, למה שמשה רבינו צריך להזכיר כל אבר בנפרד, שאין זו חיות

וידוע שרשב"י הראשון שגילה סתרי תורה דהיינו פנימיות התורה, ודייקא אחרי חורבן הבית בתחילת הגלות הארוכה שחכמים אמרו עליה שבודאי תשתכח התורה מישראל בגלות כזו, ולא מצאו תרופה אלא מסכת עדויות, דהיינו עוד מסכת של פסקי הלכה, אבל עצה אמיתית לא היה להם. ורשב"י הקדים תרופה למכה בגילוי סתרי תורה שעל ידם לא תשתכח התורה^א, כי באמת לא שכחת פסקי הלכה, היא הבעיה אלא שכחת הקב"ה, הגורם לפירוד קב"ה ושכינתיה^ב.

נראה שכוונת רביה"ק במאמר הזה בעיקר להראות שיש בכח צדיקים לגלות סתרי תורה כאלה שעל ידם לא תשתכח התורה דהיינו הקב"ה, אפילו בגלות הנוראה ביותר שהיום (תשס"ז) כבר אלף תשע מאות שלשים ושמונה שנים לחורבן הבית.

וממה שמבואר שזה אפשרי רק על ידי זרעו של יוחאי דייקא, נראה שבאמת גם היום רשב"י הוא זה שעל ידו לא משתכחת התורה, אלא שהיום הוא עושה זאת ע"י רביה"ק, כי רק בכח רביה"ק הוא יכול לקיים הבטחתו כי לא תשכח וכו' דהיינו להמשיך זכרון^ג למקומות כל כך נמוכים.

ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו שעם התגלות התורות והעצות של רבינו נתחדש כנגדם יצה"ר שנקרא מדמה, וכמבואר בסוף תורה כה שרבינו אמר שצריך לקרא ליצה"ר שם חדש, "מדמה", וביאר בככבי אור הנ"ל ששבעה שמות שנקרא יצה"ר הם כנגד ז' רועים^ד אבל כנגד רבינו כיון שהשלים השגת ספירת הבינה,

ממש, אלא כמו קיסתא דחיותא של מת שהיא עמ"נ שיקום בתחית המתים. ואפשר שבאמת דייקא מכח זה יש כח לרשב"י לעורר אותנו ע"י הזוהר, בבחי' דאי לאו משה הקבור אצל כל יהודי לא היה את מי לעורר.

הגה- דברי ר' צדוק צ"ע כי מדברי החסד לאברהם (ב' לה) במאמר חכם עדיף מנביא שכל כח החכמים הוא מכח ניצוץ משה שמתלבש בהם. ולפ"ז לכאורה גם דברי מוהר"ן צ"ע דנמצא שרשב"י ורבינו מכח משה השאירו לנו תורה נפלאה כזו שתעורר אותנו וא"כ למה לא נשמח ביום פטירתו.

גם משה רבינו איתא שהוא יהיה גואל האחרון בבחי' מה שהיה הוא שיהיה ר"ת משה וכן עד יבא שילה גמט' משה. ונראה שהכוונה אליו בעצמו ולא מכח התורה שלו, כי עיקר הגאולה משמע שתהיה מכח הנסתר יותר מאשר מכח הנגלה של התורה. והאריז"ל ובעש"ט אולי אפ"ל שהיו המשך של רשב"י כל אחד כפי השייך לדורו. ורביה"ק סיים את הורדת תורת הנסתר עד לעבודה ממש שיכולה להאיר אפילו בקטן שבקטנים וגם מאתים שנה ויותר אחרי שנסתלק רביה"ק. דהיינו ההכנה לגאולה וספרו כבר נקרא אתחלתא דגאולה. ומסתבר שרשב"י בדורו של האריז"ל פעל שלא תישכח התורה ע"י האריז"ל כמו שפועל היום בגאולה שתהיה בכח רביה"ק. כי הוא מאיר דנסתר שעל ידה הגאולה.

^ה ועיין חיי מוהר"ן רעט שאמר שרשב"י עד האריז"ל היה העולם שקט בלא חידוש וכן ממנו עד הבעש"ט וכן מהבעש"ט עד רבינו. עוד ע"ש באות שעג שהחידוש והתיקון הנפלא שגילה הבעש"ט ועוד כמה צדיקים בעולם ומה שהאירו בתלמידיהם לקרבם להשי"י לא החזיק אלא בתלמידים אבל הוא רוצה לתקן דבר שיהיה לו קיום לעד דהיינו באופן שגם התלמידים יוכלו מכוחו לעשות עוד תלמידים שגם הם יעשו תלמידים וכן הלאה באופן שלא יפסק האור לדורי דורות. עוד עיין בזה שיש"ק ח"ג סימן תלד תלה

^ט כשישים או שבעים שנה אחר החורבן כמבואר באור יקר לרמ"ק כרך א' עמ' קלה טור א'. בספר דורות ראשונים מבואר שרשב"י נולד בשנת החורבן שנת תתל והתחבא במערה משנת תתקט ליג שנים ולפ"ז יצא ממנה בתתקכא ונפטר בתתקכג בגיל צג נמצא שרק בגיל צא במשך כשנתים לימד סודות התורה לשאר תלמידים לבד מבנו.

^י כמבואר במנחת כהונה שעל תוספתא א' על עדויות ע"ש שמבאר שבגלל הגלות יתמעט הלימוד ולא ידעו לדמות מלתא למלתא כראוי ועי"ז ירבו המחלוקות ולא תהיה הלכה ברורה לכן כתבו הלכות פסוקות במסכת עדויות. הביאור נ"ל שמי שידע לדמות מלתא למלתא יכול במיעוט הלכות לפסוק המוני דינים, אבל מי שלא יודע, אין לו אלא מה שכתוב מפורש, לכן חכמים הוסיפו עוד הלכות פסוקות מפורשות. ולפ"ז נראה שכח רשב"י היה בזה שיכול ללמד סתרי תורה כאלה שעל ידם יזכו לברור המדמה, שעל ידם ידעו לדמות מלתא למלתא, ובאמת כל חיוק האמונה שהוא עיקר היהדות תלוי בברור המדמה כמבואר בתורה ח תנינא אות ז' ואות ח' ע"ש. ועיין בליקוה"ל שלוחין ח' שע"כ צריך אדם כל חייו לצעוק ולחפש את הצדיק האמת שיעזור לו בברור המדמה שהכל תלוי בזה ע"ש. גם עיין בזה בתורה נד שע"י ברור המדמה זוכה לזיכרון דקדושה, לזכור את השי"י תמיד.

^{יא} ברשימות ר"ש הורוביץ מובא מעשה שרשב"י בא לפיגא אמו של רביה"ק בליל חתונתה וסיפר לה שהשתטח ובכה ופעל שתרד נשמת רביה"ק לעולם על אף הקטרוג הגדול שהיה על זה. וגם הבעש"ט בא וסיפר שרשב"י פעל כנ"ל. נראה לפ"ז שרביה"ק שהיה במדרגת תנא כנ"ל השלים את כוונת רשב"י, כי רק על ידי רביה"ק זכה רשב"י להאיר את אור הזוה"ק גם בדור השפל ביותר שלנו.

^{יב} עיין חסד לאברהם א' כד - ודע כי עיקר כוונת הרשב"י ע"ה בחבור ספר הזוהר היה לזה, להיות השכינה בגלות באפס שפע באין תומך ובאין עוזר לה, ורצה לעשות לה סמך ליחודה בבעלה יחוד מועט ע"י החיבור הזוהר, במה שהיה הוא וחביריו עוסקים בסודות התורה, שזהו גורם לייחוד קב"ה ושכינתיה ע"י היסוד שהוא סוד ר"ז בגימטריא או"ר. וגם ע"י החיבור ההיא יהי' ביטול הקליפות וקלות הגלות והשבת הקטרוגים אשר החיצונים לזהטים בכל עת ובכל שעה נגד מדת הקדושי' והשמות הקדושים הם בסוד השכינה, ונגד בני ישראל הניתנים בגלות בין אומות העולם הנקראים חיון בישין אריות ודובין האוכלין את הענ"א שהם ישראל, כאמרו ואתנה צאני וגו', ועסק התורה יקרא קלע וחרב ורומח והם בחינת סודות כדי להצילם מרעתם ע"י חיבור זה כנוכר, וספר זה שעתידי להתגלות בימי מלכא משיחא כדי ליתן סעדה לשכינה הנו'.

^{יג} בחי' זיכרון בעלמא דאתי המבואר בתורה נד

^{יד} מה שאמר שז' שמות היצה"ר כנגד ז' רועים דהיינו ז' מדרגות כנגד ז' מדות, צ"ע, שלא כנגד חמישה יחידים הדורות, אמנם זה מוכרח כי ז' שמות הם בגמ' סוכה נב. האחרון שנתן לו שם היה הנביא יואל א"כ בזמן רשב"י כבר היו כל השבע שמות. אבל צ"ע שלפ"ז מאז דוד המלך שהיה הרועה האחרון לא נתחדש כלום עד רבינו וגם משמע קצת שרבינו בחי' רועה שמיני, ויותר צ"ע שהרי רוב שמותיו נתחדשו אחרי דוד ע"י שלמה וישעיה ויחזקאל ויואל ואיך אומר שהם כנגד ז' רועים. וצ"ל שהשמות שנקרא היצה"ר לא נתחדשו בהתגלות כל רועה אלא שכל רועה הנהיג את ישראל במדה אחת וכנגד כל מדה יש ליצה"ר שם אלא שנתגלה שמו מאוחר יותר ע"י הנביאים ורק רבינו גילה שם חדש שנתחדש עם התגלותו.

היצה"ר נגדו הוא מבחי' בינה, שהיא בחי' להבין דבר מתוך דבר ע"י דמוי מלתא למלתא, והמדמה קודם שמכניעים אותו כיון שהוא כח בנפש הבהמית, לכן נוטה ומטה לדמוי מגושם, הפך השכל הוך. ועיין ע"ח שער נ' פ"י שהזכרון הוא מכוחות המדמה וכן מבואר בתורה נד שהזכרון הוא ע"י הכנעת המדמה. ועיין תורה קה תנינא שהכנעת המדמה ע"י לימוד התורות של רבינו בעיין, נמצא לפ"ז שרשב"י מוכרח את רבינו כדי להמשיך זיכרון לדורות הבאים מאז התגלות רבינו.

נמצא לפ"ז הכרח גדול להקדים מאמר זה ללקוטי מוהר"ן כי בו מתבאר שמה שאמר רביה"ק (חיי מוהר"ן שמו) שספרו הוא אתחלתא דגאולה, הכוונה שעל ידו ממשיך היום רשב"י זכרון לעולם, כי לדור נמוך כזה לא יכול רשב"י להאיר"ט זכרון אלא ע"י רביה"ק"ט.

ועומק הביאור כזה יתבאר בפנים עפ"י מה שרביה"ק אמר שרשב"י הוא סוד העירנות ועל עצמו אמר שהוא סוד ההתחדשות (ומבואר בתורה לה שזה דייקא כן ע"י שינה"י)

רביה"ק פותח את המאמר בפסוק בתהילים מו ט' "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" שרומז לענין סוד שם האדם שבו רמוז כל סוד מהותו כמבואר בברכות ז': שלמדו מפסוק זה שהשם גורם לאדם את מעשיו"י, כי בפסוק זה רמוז כל סוד המאמר, שרוצה לגלות לנו כאן בפתיחת ספרו, מגודל מעלת רבי שמעון, שרמוז בשמו שהוא בחי' הפסוק "עיר וקדיש מן שמיא נחת" וכן מעלת אביו יוחאי שרמוז בשמו סופי תיבות הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו". וכן ששמו של רביה"ק רומז לנחל נובע מקור חכמה.

לְכוּ חֲזוּיֵי מַפְעֵלוֹת ה' כ

עוד צ"ע אם המדמה נתחדש כנגד רבינו מדוע ביקש רשב"י שתרד נשמת רבינו כנ"ל הרי בלי רבינו לא היה מתחדש יצה"ר ואז בעצמו יכול היה להמשיך זכרון. וצ"ל שבאמת היצה"ר של מדמה לא מחמת רבינו נתחדש אלא מחמת ירידת הדורות נחלשו המוחות וגבר בחי' שינה בחי' דמיון של שקר (וכנ"ל בשם מנחת כהונה שטעם השכחה מחמת שלא ידעו לדמות מלתא למלתא). אלא שהתרופה לזה היא רק התורה של רבינו כי התרופה של רשב"י כבר אין בכוחה לרפאות חולשת מח כזה. ואחרי שנתגלתה זו התרופה נתגבר היצה"ר הוזה עוד יותר וכמבואר בככבי אור חכמה ובינה אות לו הנ"ל.

סוכה דף נב. דרש רבי עירא ואיתימא רבי יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצר הרע הקדוש ברוך הוא קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעריו משה קראו ערל שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא טמא שלמה קראו שונא שנאמר אם רעב שנאך האכילתו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן שנאמר והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר יואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם

^{טו} עיין חיי מוהר"ן רצט ...ענה וְאָמַר קָדֵם שֶׁנִּמְצָא הַצְדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב לְהֵשִׁים יְתִבְרָךְ מֵעֲצָמוֹ. אֲבָל אַחַר שֶׁכָּבַד נִמְצָא הַצְדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם אֵי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב לְהֵשִׁים יְתִבְרָךְ בְּאֵמֶת בְּשׁוֹם אֶפֶן כִּי-אִם כְּשׁוֹכֵינִי לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו.

וכן בכל דור להבין את החומש בפנמיות א"א אלא ע"י הוזה"ק ואת הוזה"ק ע"י האריז"ל ואותו להבין למעשה ע"י הבעש"ט ודרך הבעש"ט לא החזיקה כראוי רק בתלמידיו (כמבואר בשו"ת הר"ן) ואח"כ בא רביה"ק שתיקן אור נפלא כזה שגם אחרי מאתים שנה שהיה בוער במחי מעט, פרץ בשנים האחרונות ועושה רעש והמוני לבבות בוערים להשי" בכל העולם מגדול שבגדולים ועד הקטן שבקטנים.

^{טז} עיין חיי מוהר"ן סימן שמו וסימן שמשט ובהשמטות שם הפלגה עצומה בגודל החיוב לרכוש את הספר ליקוטי מוהר"ן וללמוד בו יותר מכל ספר אחר ואפילו הוא עני ביותר חייב לקנותו.

^{יז} הביאור בזה עיין בסוף התורה בביאור תיבת ועכשיו וכו'. ושם הקשיתי מתורה ס' אות ב' בסוד הזקן דקדושה שהוא התחדשות בכל רגע דהיינו דייקא הפך השינה המבוארת שם באות ו' שהיא בחי' זקן דסט"א. ושם באות ב' ממה שהדגיש העניין שכל יום מתחיל צר ונגמר רחב ביארנו שאין זה סיפור מציאות אלא הוראה וביאור עניין ההתחדשות שכל יום צריך לחשוב את הרחב של אתמול לצר וממנו להתחיל ולהרחיב ולא ח"ו להתחיל שוב מהצר של אתמול. והתירוץ בקיצור פשוט שבתורה ס' דיבר בכלליות היום ובתורה לה דיבר בפרטיות בתוך היום עצמו.

^{יח} עיין בעש"ט עה"ת בראשית אות קלב שהשם הוא הנשמה. ועיין תורה סו שצדיק שנכפל שמו רומז לשתי רוחות שיש לכל אדם שהן הבכח והבפועל, והכוונה שם לנשמה ולנפש האדם, נמצא שבשם האדם טמון הבכח של כל מה שצריך להוציא לפועל בחייו. ועיין ליקוה"ל סעודה ד' ו' שבשם של האדם נחקק ונכתב כל מעשיו כי השם הוא הנפש, ע"ש שנקט לדוגמא שמו של רשב"י שבו חקוק כל מעשיו.

^{יט} מה שנקט "חזו" דייקא אולי לרמוז למדרגת ספר הוזה"ק שכלפי הגמרא ששם הלשון תא שמע, כי אינו דומה הרואה לשומע, כי אמונה סתם היא במדרגת השמיעה שמאמין למה ששומע מאחרים, אבל יש מדרגת אמונה גדולה שהיא כאילו רואה את הדבר, (כמובא בשם מוהר"ן נפתחו השמים ואראה מראות אלקים ר"ת אמונה) ורשב"י יש בכח תורתו לחזק את האמונה אצל ישראל כאילו רואים, לכן בכל הוזה"ק נקט לשון תא חזו, דהיינו בא וראה.

וזוהו מפעלות ה', כי המפעלות עצמן אפשר לראות, אבל לדעת היטב שהם נעשו ע"י ה', לזה צריך אמונה, וכאן בפסוק הוזה אומר דוד המלך "לכו חזו מפעלות ה'", רמו למדרגת אמונה גדולה שמאמין כאילו רואה בעיניו שמפעלות אלו הן מפעלות ה'.

התגלות נפלא מסוד גדלת התנא האלקיכא ר' שמעון בן יוחאי ז"ל:

ר' שמעון בן יוחאי. הבטיח שלא תשתפחכב תורה מישראל על ידיכ. פמובא בדברי רבותינו ז"ל בתוספתא על מסכת עדויות שהובאה בגמ' (שבת קלח:ב) פשנכנסו רבותינו לפרסי

³ תהילים מו ט' 'לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ' נראה שרומז שבשמו של רשב"י דייקא רמוז הכל, ועיין גמ' ברכות ז: מנלן דשמא גרים א"ר אלעזר דאמר קרא 'לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ' אל תקרי שמות אלא שמות דהיינו שרביה"ק פותח בפסוק זה לרמוז על סוד השמות של רשב"י ורביה"ק שבהם רמוז מהותם ובוזה פתח רביה"ק כי ספרו של הצדיק הוא שכלו ונשמתו ופניו כמבואר בתורה קצב ממילא שורש הספר טמון בשם הצדיק

והשם טמון בתוכו מהות האדם, וזהו שכאן נלמד על רביה"ק ועל רשב"י משמם וכן על אביו של רשב"י יוחי יוד ואו חי, שזרעו (דהיינו ו') הנמשך ממוחו (דהיינו י'), על ידו דייקא לא תשכח התורה (דהיינו חי) עיין תורה לז חיים ומוות בחי' זכרון ושכחה, וזהו שעל ידי יוד ואו חי דהיינו אבא ובן נמשך חיים וזיכרון היפך השכחה שהיא מוות כמובא שנגזר על המת שישתכח. (ריצ"ח)

ועיין ליקוה"ל דברים הבאים בסעודה ד' ו' הנ"ל שמאריך שם לבאר ענין השם שהוא בחי' ה'נפש חיה הוא שמו" והשם מקבל חיות משמו ית' ועי"ז יש לו כח להחיות את האדם ולקשר נפשו לגופו כי השם הוא עיקר החיבור בין העליונים לתחתונים, ובשם נגבל כל חיות וענינו ומהותו וזה בחינת מעלת זכרון שמות הצדיקים, ... פשאנו מזכירין שם התנא רבי שמעון בן יוחאי. בזה השם פלול כל מעשי זה התנא שהיה שלש עשרה שנים במערה וחבר ספר הזוה"ק. וכל המעשיות הנזכרים ממנו. פלם פלולים בזה השם הקדוש רבי שמעון בן יוחאי. וכן בשארי שמות הצדיקים.

ועיין שער הגלגולים - הקדמה כג' וז"ל - וכמו שנשמות הקדושות כל אחת ואחת יש לה שם ידוע, כפי בחי' אבר שממנו חוצבה, וכמו שארז"ל על פסוק אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, אלא שמות. כך כל נצוץ ונצוץ שבקליפה, יש לה שם ידוע בפני עצמו. ונמצא כי היצה"ר שבאיש הזה, אינו כעין היצה"ר של האיש האחר. ונמצא כי כאשר נולד האדם, וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה הזיא, כמ"ש אשר שם שמות בארץ, כפי מקום האבר שבאדם העליון, אשר ממנו חוצב, והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנודע, ולכן ארז"ל שמה גרים.

עוד עיין פירוש לספר היצירה המיוחס לרבינו סעדיה גאון סוף פ"ה ש"ע חישוב שם האדם ושם אמו אפשר לדעת באיזה ככב ומזל נולד.

^{כא} צ"ע מה הכוונה אלקי. ועיין לקמן שנקט התנא הקדוש אולי אפ"ל אלקי רומז לבחי' שהשלים למטה להיות כמו החלק אלוך שלמעלה בבחי' משה משה המבואר בתורה סו' ומה שנקט בהמשך התנא הקדוש אולי כיון שבא לרמוז שמו דהיינו מהותו בפסוק עיר וקדיש לכן נקט תנא הקדוש דייקא.

^{כב} עיין תורה נד שבכח הצדיק אפשר לזכות לברור המדמה עד שזוכה לזיכרון תמידי בעוה"ב, דהיינו דבקות מכח מוחין המאירים מהבינה העליונה שנקראת עולם, ועי"ז זוכה להבין רמזי הקב"ה שמצמצם עצמו ושולח אלינו בכל רגע בכל דבר.

ופשוט שאין הכוונה שכל ישראל לא ישכחו את התורה שהרי זה מעולם לא היה אלא שבכח תורת הצדיק ניתן הבחירה להיות בכל דור צדיקים חיים שעל ידם מי שידבק בהם לא ישכח את התורה.

^{כג} צ"ע היכן אמר שעל ידו דייקא הרי רק אמר שיש ראייה מפסוק בתורה שלא תשתכח התורה. אמנם גם אמר ש"ע ספר הזוה"ק יצאו מהגלות. ואמנם עיקר הגלות היא שכחת התורה.

ושמעתי לתרץ (ריצ"ח כה 4) ש"ע "אדם כי ימות באהל" דהיינו באהל התורה, אזי "זאת התורה אדם". דהיינו שאדם יכול להיות אחד עם התורה וכמו שאמר רשב"י "בחד קטירנא אתקטירנא" אחד כזה כשדורש בתורה, אזי הבטחת התורה זה כאילו שהוא המבטיח.

^{כד} שבת דף קלח: ... דאמר רב עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא הוי אומר הפלאה זו תורה. תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתוב ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו דבר ה' זו הלכה דבר ה' זו הקץ דבר ה' זו נבואה ומאי ישוטטו לבקש את דבר ה' אמרו עתידה אשה שתטול בכר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא ואין מבין אם טהורה היא ואם טמאה היא בהדיא כתיב ביה מכל האוכל אשר יאכל אלא לידע אם ראשונה היא ואם שניה היא ואין מבין הא נמי מתניתין היא כדתנן השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחילה מסתפקא להו הא דאמר ליה רב אדא בר אבהו לרבא ליחזייה האי תנורא כמאן דמלי ליחזייה פת ראשונה אמר ליה לא אמרינן ליחזייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה דתניא יכול יהו כל הכלים מיטמאין באויר כלי חרס תלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמא מכל האכל אשר יאכל אוכלין מטמאין באויר כלי חרס ואין כלים מיטמאין באויר כלי חרס תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלוש שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

עי"ש רי"ף על עין יעקב ששואל למסקנה שידעו את הברייתא שהכבר שהיה עם השרץ בתנור הוא ראשון או שני ומספקא ליה אי כמלא דמי או לא, היינו דאמר רשב"י דלא ימצא הלכה ברורה ומאי איכא בינייהו

עיין תוס' רי"ד כאן לבאר מאי שלא ימצאו הלכה ברורה ש"כ נשנתה תוספתא זו בתחילת עדויות שגם היא מתחילה ממחלוקת הראשונה שהיתה בישראל בין ב"ש לב"ה והבינו שכ"ש בעתיד שירבו עוד יותר כי בזמן הסנהדרין כשהיתה מחלוקת הושיבו עליה סנהדרין וקבעו הלכה עפ"י רוב אבל כשגברו גזרות השמד בישראל לא יוכלו לעסוק בתורה כראוי ורבו הספקות.

צ"ע לדברי הגמ' שהשכחה תהיה בהלכות טומאה וטהרה למאי נפ"מ הרי כשאמרו זאת כבר חרב הבית וכ"ש שדברו על העתיד שבו לא ינהגו הלכות טומאה וכ"ש טומאת שרץ לשום ענין.

ועיין הקדמת הרמב"ם לטהרות שכותב שנתם תורה הכוונה להלכות טומאה וטהרה, עוד כותב שם על הגמ' כאן שזה נתקיים כבר בדורות שלפניו וכ"ש בדורו אפילו ראשי ישיבות מתקשים בהלכות טומאה וטהרה. וז"ל שם "הנה כבר התבאר לך שהענין קשה בעצמו ואפילו בזמנים הקודמים. והבן אמרם עתידה תורה שתשתכח מישראל משתכחת דיני הטומאה והטהרה.. וכ'... והנה התורה בסתם

פִּיבְנָהּ ביום־כ"ח שמינו את ראב"ע כ"ט לנשיא במקום ר"ג **אֶמְרוּל עֵתִידָה תּוֹרָה לֵא שְׁתִּתְּפַח מִיִּשְׂרָאֵל לֵב וְאֶמְרוּל רֶשֶׁב"י** אחרי כמה שנים ל"ד על דברי חכמים אלה **שְׁלֵא תִשְׁתַּפַּח לָהּ. שְׁנֵאמֹר** (דברים לא כא)

הוא הלימוד בטומאה וטהרה וידיעת דינם. וכן ג"כ אמרו בטומאות וטהרות הן הן גופי תורה והוא המביא לרוח הקדש כמו שאמרו (עכו"ם דף כ.). וטהרה מביאה לידי קדושה כו'.

דהיינו שכיון שדיני טומאה וטהרה הן הן גופי תורה לכן גם כשלא נוהג טומאה וטהרה צריך לדעת את דיניה על בוריים. ועל ידם זוכה לרוח הקדש דהיינו זכרון דקדושה הנ"ל, וממילא בשכחת דיניה נשכח ח"ו גם הש"י. ונראה לבאר יותר כי אדרבה מצד הנגלה של ההלכות אזי עוד אכשרה דרא ואפשר שילמדו יותר וכדאיתא בגמ' תענית כד סוף ע"א שרבה שאל מדוע בימי רבי יהודה אע"פ שלמדו פחות תורה וגם מה שלמדו לא הבינו אעפ"כ הקב"ה היה שומע תפילתם ומיד כשבקשו ירד גשם. ומבואר שם שלראשונים היה לב דהיינו שהתורה זככה את ליבם יותר ועי"ז היה להם יותר מסירות נפש, וזה עיקר שכחת התורה דהיינו מצד איכות הלימוד עד כמה רושם יעשה בלב ולא הכמות והפלפול. ועיין ערויבין נג. שרוחב ליבם של ראשונים ביחס לאמוראים היה הרבה יותר כמעט בלא אפשרות להשוואה, עד שנקט שם ביחס פתח אולם בהימ"ק לנקב מחט קטנה.

(ראויתו בזה מאמר יפה ספר ששירי דעת יוסף יודרה ע"י א בלור פרק חסד וצדקה עמ' 27 ובעיקר בעמ' 29)

כֵּה כִשְׁנִכְנְסוּ וכו' אמרו – צ"ע דמשמע שאמרו כן בגלל הכניסה לכרם. ושמעתי מתרצים שבלשכת הגזית היו יושבים כגורן וכמבואר במשנה סנהדרין פ"ד מ"ג ובשישבים כגורן עגול רואים זה את זה (בחי' אהבה כמבואר בתורה כפג ועיין שיחות הר"ן סימן צא שלוכות לתורה צריך להיות באהבה עם כל אחד מישראל) וכאן כשראו שיושבים שורות ישרות ככרם שלא רואים זה את זה הבינו רמו שתשתכח התורה.

וצ"ע מנין שכרם אינו שורות בחצי עיגול ועוד האם רק ביבנה ישבו שורות הרי מלשכת הגזית עד יבנה גלתה הסנהדרין לחנות ולירושלים ולמה שם לא אמרו שתשתכח ואם תאמר שרק ביבנה התחילו לישב שורות צ"ע למה. ואולי בכל גלויותיה של הסנהדרין ישבו שורות ודווקא ביבנה נקרא כרם כי שם היו שורות רבות (כך משמע בסמ"ג עשה נב שהיו שם שורות תלמידי חכמים רבים ולכך נקרא כרם): ובשאר מקומות היו פחות. וא"כ אין ראייה לחידוש הזה.

אבל צ"ע אולי כיון שכרם דינו שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב (כלאים ד' ו) ולא משכחת כן בחצי עיגול. מאידך עי"ש (כלאים ו א) שגפן מודלית דהיינו עריס נקרא כרם גם כשהן שורה אחת (ודווקא הרגליות בעינן שתיים כנגד שתיים להקרא כרם) והכי נמי מסתברא לדמות חכמי ישראל לעריס יותר מהרגליות כי בחכמתם נשענים ומדלים עצמם על אשלי רברבי אילנות גדולים.

גם בפרי עץ חיים שבועות פ"א משמע שהכרם ביבנה היה בעיגול כגורן. וקשה על התיורן הנ"ל.

עוד גם מבואר במפרשים על התוספתא בעדיות א' א' שבאמת האמירה שעתידיה תורה להשכח לא תלויה בכרם אלא להפך בגלל שראו שתייהיה שכחה לכן נכנסו לכרם ביבנה לברר הלכות פסוקות שהן כל מסכת עדויות.

עכ"פ אם צדקו דבריהם שכרם דווקא שורות ישרות יש להוסיף שרשב"י כשבא לתקן זאת ולחבר את החיבור שעל ידו לא תשתכח התורה ישב באיזרא דייקא ועיין בחומש (במדבר טו כ) שתרגום של גורן הוא איזרא. וכן אמר בפירוש אגן חביבותא תליא מלתא, וכנ"ל שבגורן רואים זה את זה בבחי' חביבות. עוד עיין בזה שתי הערות הבאות ובסוף השניה מהן יתורן הכל לענ"ד. עוד נ"ל להעיר עיין תורה קפג שהצדיקים שבעולם יושבים בעיגול ועי"ש שזה בחי' סנהדרין שיושבים כגורן עגולה. משמע שאינו ענין של סדר אלא עיגול מצד המהות ותלוי באהבה שביניהם, דהיינו שלא הסדר מלמד על האהבה אלא האהבה מלמדת על הסדר וכשיש אהבה לא משנה הסדר. וצ"ע לפ"ז לענינינו.

כרם – למה נקרא כרם עיין תפ"י על משנה כתובות ד' ו' הביט המדרש שם נקרא כרם מדהיו יושבים שם חכמי ישראל בקביעות כגפנים נטועים שורות שורות ומביניהם יוצא יין התורה משמח לב. ועיין עדויות ב' ד' ובתפ"י שם שהיו שם שורות שורות של תלמידים בכרם וגם עי"ש תויו"ט שהביא טעמו של הרמב"ם שישראל נקראו כרם בישעיה ה' כרם היה לידידי ועי"ש בליקוטים שמבאר טעם שהביא התויו"ט עוד ראייה כי טעם דכרם הוי שורות לא ניחא ליה שהרי הרבה זרעים זורעים בשורות ומאי שנא כרם. ועיין סמ"ג עשה נב משמע מדבריו שכיון ששם היו תלמידים רבים לכן דייקא שם נקרא כרם. לדעה שנשתנה סדר סידור המושבים בסנהדרין ביבנה צ"ע למה שינו מנהג של דורות פתאם דבר שלא מצינו כזה אלא עי"נביא ומסתמא סודר מעיקרא כגורן עפ"י רוח קדשו של דוד המלך ככל סדר וצורת בנין בית המקדש כמ"ש דברי הימים א-פרק כח (יט) הפל בכתב מיד ידוד עלי השפיל כל מלאכות התבנית: עיין הערה הבאה בסיכום

מה שרבים למדו שכרם דהיינו שורות ישרות דייקא אינו מוכרח ומבואר כנ"ל להפך בפרי עץ חיים שבועות פ"א וז"ל – והנה ט"ו באב, בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים. כמבואר סוף תענית, וסוד הזיווגים יונקת מבינה, סוד יוה"כ, כמ"ש הנושא אשה לשם שמים, עונותיו נמחלין לו. וסוד כרמים, כטעם כי כרם י"י צבאות בית ישראל, כי כרם גימט' י' הויר"ת. ועוד פי' בעיגול, כמו כרם ביבנה, שכולם רואין זאת לתוספת צניעות.

ועיין בניהו בן יהוידע ברכות סג – כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה. נראה לי בס"ד הא דקרו לבהמ"ד בשם כרם, כי עסק התורה עושה תיקון ביצירה שהוא בחינת שם הוי"ה, ועשר פעמים הוי"ה עולה כרם, מה שאין כן המצות עושים תיקון בעשיה. אי נמי נ"ל כרם נקרא על נטיעה של גפנים, ובענבים יש אכילה ויש שתיה, כן בעסק התורה לימוד הגרסה ידמה לאכילה, ולימוד הסברה והעיון שיוצא מן הגרסה ידמה לשתיה, כי היין יוצא מן הענבים, ועל לימוד זה נאמר (משלי ט' ה') ושתו ביין מסכתי, ומה שנקראת שם העיר יבנה נראה לי בס"ד זכתה לשם זה שהוא אותיות בינה, שהיה בה קיבוץ חכמים יודעי בינה במשך כמה דורות, גם יבנה לשון בנין שהחכמים נקראין בנאין: עיין עוד בהערה הבאה ובסופה הסיכום תירוץ על הכל לענ"ד.

ביבנה – צ"ע מדוע רק ביבנה נקרא כרם הרי עשר פעמים נדה סנהדרין מלשכת הגזית לחנות ומחנות לירושלים וכו' ומאושא לשפרעם כמבואר ב"ה לא. ובשום מקום לבד מיבנה לא נקרא כרם.

ועיין ר' צדוק תגנת השבין אות טו – (גיטין נ"ו ע"ב) דר' יוחנן בן זכאי ביקש מאספינוס ליתן לו יבנה וחכמיה ועל שם זה נקרא יבנה שהם העוסקים בבנינו של עולם. ועיין סדר הדורות שריב"ז לא היה נשיא אלא ב' או ג' שנים, וכשנפטר גלתה סנהדרין לאושא ומשם אחרי עשר שנים שוב חזרה ליבנה ונראה הכרם שהכנוי הכרם ביבנה לא היה בזמן ריב"ז אלא אחרי שחזרה סנהדרין מאושא ליבנה בנשיאות ר"ג, ואולי דווקא מאותו זמן שהורידו את ר"ג ומינו את ראב"ע כמבואר בברכות שאז נתנו לכל מי שרוצה להכנס ונכנסו רבים לכן נקרא כרם ובאותו זמן נתחברה מסכת עדויות והרבה ספיקות ומחלוקות שהיו עד אז ומנו והכריעו בהן להלכה. הכנוי כרם ביבנה נמשך כל זמן היות

הסנהדרין שם עד שגלתה שוב לאושא ומשם לשפרעם. בזמן שהיתה ביבנה היו רשבי ותלמידי ר"ע האחרונים צעירים עדין ואפילו רשבי כשהוכרו דבריו כששאל בפני ר"ג ורבי יהושע ערבית רשות או חובה לא נזכר בשמו אלא "מעשה בתלמיד אחד" (ברכות כו:), ממילא ברור שלא אז אמר רשבי שלא תשתבח התורה אלא מאוחר יותר כשגלתה סנהדרין לשפרעם. (עיין נעימות נצח) וצ"ע כי בשבת לג: מסופר שר"ש וחבריו תלמידי ר"ע ישבו בכרם ביבנה ודנו במחלת האסכרא מדוע מתחלת בפה וכו' הרי שכבר נזכרו בשמותיהם שם. ושם בהמשך כדי לבאר מדוע ר"י נקרא ראש המדברים בכל מקום מספרת הגמרא את המעשה שר"ש דיבר בגנות מלכות רומי ולכן הוצרך לברוח למערה. אמנם מדנקרא שם ר"ש ולא רשבי משמע שזה היה לפני המערה וצ"ע ראיתי לרבי דניאל פריש בביאור השיר בר יוחאי שלמד שהכל היה בכרם ביבנה וגם המעשה שדברו על מלכות רומי וכו' אבל בפשטות אפשר שזה רק סיפור שהיה מתקופה אחרת כדי לבאר מדוע ר"י נקרא ראש המדברים בכל מקום וצ"ע.

ולסיכום נ"ל ברור שהסנהדרין ביבנה נקרא כרם רק ביום שמינו את רבי אלעזר בן עזריא לנשיא וכן גם משמע בירושלמי ברכות פ"ד הל' א ולפי זה גם מה שהסמ"ג פירש שנקרא כרם על שם שהיו שם רבים אינו חולק על ביאור הגמרא שנקרא כרם כיון שישבו שורות ככרם, אלא שבאמת בסנהדרין ישבו תמיד כחצי גורן ומסתמא לא שינו ממנה שנהגו בו דורות, אבל כיון שהוסיפו הרבה ספסלים, ביום שמינו את ראב"ע לנשיא עיין בבבלי ברכות כח. שנחלקו ד' או ז' מאות ספסלים, נמצא שהחצי עיגול של הגורן נעשה כל כך גדול עד שלא ניכר בו שהוא חצי עיגול אלא נראה כשורות הכרם. ובאמת כשראו זאת חכמים שכבר אינו כמו שהיה פעם כחצי עיגול באופן שראו היטב זה את זה, ראו בזה רמז לשכחת התורה, ומיד נתעוררו שעל כל פנים יש בזה קצת נחמה כי ברוב דעות יוכלו לפסוק הרבה הלכות, מה שבעתיד כפי שחזו כנ"ל יתמעטו הלבבות ולא יוכלו לפסוק ואמנם כך עשו כידוע שמסכת ערויות שכולה להלכה נפסקה אז באותו מעמד. והכניי הזה לסנהדרין נשאר כל זמן שהיתה ביבנה כדמשמע מכמה מעשיות שהיו אח"כ ועדין כינו את הסנהדרין הכרם ביבנה ויש דעות שגם כשר"ש ברח למערה עדין היו שם. ואולי אפשר לומר שראב"ע ור"ג שנחלקו את מי להכניס לבית המדרש בזה בעצמו נחלקו האם החביבות שיש בין מעט חכמים שכולם תוכם בכרם חשוב ומועיל יותר מרוב דעות, שכמובן בא על חשבון החביבות הזו. ואם מותר לומר מדובר במחלוקת בין נשיא בחור בן טז כמבואר בירושלמי לבין נשיא זקן ומסתמא נסיונו של ר"ג לימד אותו מה יקרה אם יתרבו הלומדים כל כך ואיזה שכחה תיגרם על ידי זה כי החביבות שבין הלומדים יסוד גדול בהשפעת החכמה אליהם. ואעפ"כ ראב"ע הצעיר מאהבת התורה שלו והרוח החדש שהשכחתי בסנהדרין בהתמנותו הכריע שאעפ"כ צריך להכניס כל מי שרוצה ואולי גם ידע ששכחה ממילא תבוא שהרי הבית כבר נחרב וידעו ברוח קדשם אורך הגלות שעומד להיות. ובאמת בבבלי ברכות כח. מבואר שמשמים הסכימו עימו ולא עם ר"ג.

כה בסדר הדורות איתא שהיה מג שנים אחרי החורבן וצ"ע מאידך שיטת הסדר הדורות היא שהכרם ביבנה היה בזמן הבית (עי"ש תנאים ואמוראים אות ג').

כז ועיין ירושלמי ברכות דף ל"ג ע"א (שם גם מובא המעשה הזה בפ"ג סוף הלכה א) דתנינן תמן ביום שהושיבו את ראב"ע בשיבה תמן תנינן זה מדרש דרש ראב"ע לפני חכמים בכרם ביבנה וכי כרם היה שם אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשוין שורות שורות ככרם.

ל עיין חיי מורהר"ן קפ"ט שרביה"ק דיבר מהגמ' הזו אמר פְּשָׁמֶר אֵיזָה תְּנָא: עֲתִידָה תּוֹרָה שְׁתִּשְׁתַּפַּח מִיִּשְׂרָאֵל – עֲנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: לָאן, וְכוּ'. וכן בימי מוהרנ"ת ח"א אות מח כתוב שאמר אין דור יתום, **פִּי תְנָא אַחַד אָמַר** (שבת קלח:): **"עֲתִידָה תּוֹרָה, שְׁתִּשְׁתַּפַּח מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחָאי, שְׁלָא תִשְׁתַּפַּח.**

לא לכאורה נראה שהנושא כאן הוא התורה שעליה היו מצטערים, ולא על ישראל שישכחו ויהיו בלי תורה. אלא על התורה שתשתכח ולא ילמדו אותה, דאל"ה הל"ל עתידים ישראל לשכוח את התורה. **ואולי יתבאר עפ"י פסחים סח:** והאמר רבי אלעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת: **וכן בעבודה זרה דף ג** (ואמר רבי שמעון) בן לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתני מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו (והיינו דאמר חזקיה) (ואמר חזקיה) מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה. אבל באמת אין ערך לתורה ולא לעולם שמתקיים על ידה אלא בשביל ישראל שיתקרב להקב"ה. **עיין ריש תורה יז** ועיין **מדרש רבה איכה** הקדמה פסקה ב ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא אמרי כתיב (ירמיה ט"ז) ואותי עזבו ואת תורתני לא שמרו הלואי אותי עזבו ותורתני שמרו מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב. כי העיקר שישראל יחזרו למוטב.

כב עי"ש בגמ' שבת הנ"ל שרב למד זאת מפסוק בדברים כח "זהפלא ה' מכותך" ופירש אותו עפ"י פסוק בישעיהו כט "הנני יוסיף להפליא וכו' ואבדה חכמת חכמינו וכו'". **וצ"ע** הרי חי אחרי רשבי מדוע עדין סבר כחכמים ובפרט למ"ד שהוא רבי אבא שבוז"ק. ומדוע לא למד חכמים מפסוק מפורש בעמוס ח' "שוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו". ונראה כיון שבאמת אין מחלוקת וגם רשבי ידע שתשתכח התורה והעצה שלו אינה שלא תשתכח, אלא שאעפ"כ לא יהיה ניתוק מהקב"ה. **עוד אולי אפ"ל** טעם שרב למד מהפסוק בישעיהו, כי בפסוק הזה רמזו גם כיצד רשבי יתקן את שכחת התורה, כי מבואר בו הטעם לשכחת התורה דכתיב (יג) ויאמר אֲדֹנָי יְעִן פִּי נִגְשׁ הָעַם הַזֶּה בְּפִי וּבִשְׁפָתָיו כְּבֹדֵנִי וְלִבּוֹ רַחַק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶה יִרְאָתָם אֹתִי מִצְוֹת אֲנֹשִׁים מְלֻמָּדָה: (יד) לִכֵּן הִנְנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת הָעַם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאֶבְדָּה חֲכָמָתָם חֲכָמֵי וּבִינֵי נְבִיָּוִי תִּסְתַּתְּרוּ: מבואר ששכחת התורה היא בגלל שאין יראה ומתפללים בלא לב ובלא כוונה, ומבואר בתורה סז אות ח' שהתיקון לזה הוא לכבד את הצדיק ולבוא לשמוע תורה מפיו, וזו הסיבה שרשבי אמר שלא תשתכח תורה מישראל, וחכמים לא ירדו לסוף דעתו, כי רק הוא ידע מעלת הצדיקים אמיתיים, שהם אוצר של יראת שמים שיש בכוחם להחזיר למי שבא אליהם ומכבדם את היראה ואהבה וכוונת הלב בתפלה שע"ז גם תצא ותתגלה התורה מהכיסוי הנפלא שעליה.

עתידה תורה שתשתכח – עיין ליקוה"ל מנחה ז' אות נו (שהובא בתורת נתן אות ב') שרשבי וחבריו היו תיקון לר"ע ותלמידיו שמינתם היה בחי' מיתת ז' המלכים בחי' שבירת הכלים. והביאור נ"ל כי ר"ע ותלמידיו רצו להאיר אור בחושך הגלות שהולך ובא, אבל כל אור חדש שבא בפעם הראשונה אין כח בכלים לקבלו, בבחי' אין אדם עומד על דברי תורה אלא ע"י שנכשל בהם, וזה בחי' שבירת לוחות ראשונות, כי חיזוק הכלים הוא מהאור עצמו ורק ע"י שנשברים אזי יכולים להתחזק מהרשימו שנשאר ואז יכולים לקבל האור, לכן רשבי וחבריו כבר היו בבחי' תיקון כלפי ר"ע ותלמידיו הראשונים.

ואולי אפ"ל שמגודל מעלת ר"ע שהוציא לאור תעלומות תורה שבע"פ, ועוד נטע את שרש הסוד בתל תילים של הלכות על כל קוץ וקוץ להאיר חשכת הגלות שאחר חורבן הבית, לכן היו לו כ"ד אלף תלמידים דייקא, כי כ"ד מורה על כל הצדדים וצידי צדדים (כידוע שיש ו' צדדים ויב אלכסונים ולכל אלכסון שני צדדים, לכן כשרוצה הגמ' להפליג בקושיא או תירוץ נוקטת כ"ד קושיות על כל חידוש, או כ"ד תירוצים על כל קושיא כמבואר במעשה פטירת ר"ל ב"מ פד. ובמעשה ברשבי וחזונו רפבי" כשיצא רשבי מהמערה שבת לג: (שמעתי

"וענתה השירה הזאת לפניו לעד **פי לא תשכח מפי זרעו**"^{לו} כי רשב"י למד ש"וענתה השירה הזאת" הכוונה לכל התורה כי כולה נקראת שירה^{לו}, וכן משמע בפסוק כתבו לכם את השירה הזאת שמשם למדו

מהרי"ח^ה) דהיינו שפני כל הצדדים שגילה ר"ע בתורה, כך אלפי תלמידים היו לו, אבל עדין לו היו להם הכלים כראוי לכל האור הנפלא הזה, עיין תורה ק' שבשכמתו גדולה ממעשיו אין דעתו נוחא עם הבריות אלא התורה מרתחא ביה. אבל רשב"י צמצם את האור של ר"ע כמובא בגמ' גיטין סז. וכן אמר רבי שמעון לתלמידיו בניי שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא.

עיי"ש בתורת נתן הנ"ל הערת הרב נתן צבי קניג ז"ל שהחכמים ביבנה ראו ברוח קדשם שר"ע וחביריו ינסו להאיר בחושך ובסוד השבירה לא יצליחו ולכן סברו שהתורה תשכח מישראל כידוע שמשם נמשך שכחת התורה כי שבירת הלוחות בחי' שבירת הכלים כידוע, ומשבירת הלוחות נמשך שכחת התורה כמבואר בערובין נד, ורשב"י שהיה התיקון שלהם המשיך את האור מחדש.

בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב מובא שרק ר"ע השיג מעלתו של רשב"י דאיתא שם אמר לו רבי עקיבא דייך שאני ובוראך מכירין כוחר. (אמנם זה היה קודם שרשב"י היה במערה). כי ידוע שהכלל שצדיק הדור האמיתי קשה לעמוד על דעתו וכמבואר בסוף המגילה ורצוי לרוב אחיו. גם אחי יוסף הצדיקים לא ירדו לסוף דעתו של אחיהם הצדיק. ועיין תורה קמ שהנהגת הצדיק היא הפך ההגיון שלנו ורק בתלמידים מתגלה כפי ההגיון שלנו בבחי' חותם שהוא אהפך הנחתם.

^{לז} **ואמר רשב"י** - עיי"ש שאחרי דברי הגמ' על התוספתא דעדיות של דברי רבנן מביאה הגמ' ברייתא אחרת תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

שמעתי מדייקים שרביה"ק שינה לשון הגמרא כי בגמרא תניא רשב"י אומר, ולשון רביה"ק ואמר רשב"י. וידוע הכלל שכתוב אמר אחרי השם הכוונה שחולק על דברי הראשון וכשכתוב אמר לפני השם אינו חולק ולפי"ז רביה"ק שינה לומר שאין מחלוקת דהיינו שגם רשב"י מודה שתשכח התורה וכמבואר בבבא מציעא כ"ג אלא שאת הפנמיות והמאור שבה הוא יחזיר ע"י הוזה"ק.

וכן מבואר בליקוה"ל שאין מחלוקת, עיין הלכות גבית חוב מיתומים הל' ג' יט' (מובא בתורת נתן אות א). שמבאר עפ"י תורה יב ח"ב "איה" וכותב שם "ובאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים (ר"ת אחד) ושניהם אמת", כי גם רשב"י ידע שתשכח התורה, אלא שבכח הצדיק אזי גם בתוך עוצם השכחה אעפ"כ ע"י השכחה בעצמה שהיא בחי' איה, שאין יודעים מהתורה ומכבודו כלל, אעפ"כ עיי"ז בעצמו יכולין לחזור להש"ת ע"י הבקשה והחיפוש לבד. וכל זה בכח וזכות תורתו של רשב"י שהוא גילה סתרי תורה, וכל הסתרי תורה הם בבחי' המאמר הסתום שהוא בראשית.

עיין גם תורה נ"ו אות ד' שדייקא בהסתרה כשמהפכים אותה לדעת ע"י שמבין שגם שם יש אלוקות אזי נהפכת ההסתרה לתורה גבוהה מאד דייקא, ומשמע שם שאעפ"פ ש"ע"י השכחה נהפכו הצרופים, אעפ"כ ע"י החיפוש, נהפכת ההסתרה בעצמה לדעת גבוה מאד, בחי' קרבת ה', אפילו יותר ממה שאפשר ע"י התורה הנגלית, ועיין מזה בליקוה"ל ר"ח הלכה ג' עפ"י תורה רו שזה סוד העיבור וסוד חצות שדייקא בהסתרה והחושך היותר גדול שם נמצא בכח הקירוב היותר גדול.

עיין לעיל בסוף הערה ד"ה שבת דף קלח שם נתבאר שעיקר השכחה שדברו עליה היתה שכחת תורת הנגלה שאז דייקא על ידה היו זוכים לכל המדרגות, ועל שכחת הנגלה נראה ברור שגם רשב"י הודה שתידיה, אלא שהבטיח שיש עוד עצה להתקרבות להש"י למי שנפל לשכחת תורת הנגלה, והיא מבוארת בתורה נו שמחמת העוון והשכחה נהפכים הצרופי תורה שבנגלה ונסתר ממנו הש"י בהסתרה ובהסתרה שבתוך ההסתרה, עד שנשכח ממנו לגמרי, ואעפ"כ יש כח בהצדיק הדור להאיר דעת בישראל שידע שאפילו במקומו הנמוך בשאול תחתית ממש נמצא עימו הש"י, ועיי"ז מתבטל כל ההסתרות ונעשה מהם תורת ה' ממש, ואין הכוונה שחזור להשיג תורת הנגלה אלא שאעפ"פ שתורת הנגלה עדין חשוכה אצלו, אבל מכח הדעת שזכה להשיג שאפילו בחשך הגמור נמצא הש"י, בזה מתקשר לתורת ה' שאעפ"פ שא"א להשיג תורת ה', אבל ע"י דעת ניתן להרגיש אותה ולהאמין ולכסוף אליו ית' דייקא מתוך החושך וחוסר הבנת התורה ולצעוק איה בכח גדול וכמבואר בתורה יב תנינא שעיי"ז חזור וקושר עצמו למקום הגבוה ביותר, וכן מבואר בתורה רו טעיתי כשה אובד שלפעמים הריחוק ביותר מביא לקרוב גדול ביותר, אלא שהוא בבחי' אחור באחור, שאז הקשר הוא ע"י החיפוש וגעגועים וצעקת איה הנ"ל.

^{לז} **עיין ר"ה כה משמע** שרבן גמליאל היה נשיא כשהסנהדרין הייתה ביבנה בפעם השניה וכן משמע בגיטין נו: ובפרש"י שם לפ"ז משמע שהנשיא בכרם יבנה היה ר"ג מהחבורה הראשונה שאחר החורבן.

ועיין ברכות כז: מעשה בתלמיד אחד ששאל תפילת ערבית רשות או חובה את רבי יהושע ואת רבן גמליאל ואח"כ מבואר שם שהוא רשב"י אלא שהיה צעיר ולכן לא נזכר בשמו, כי היה מחבורה שלישית שאחר החורבן, מתלמידי ר"ע שהיה מחבורה שניה. ומסתמא שלא היה אז בכוחו לחלוק עליהם אלא אחר שנפטרו, ומסתמא אחר שיצא מהמערה אז אמר על דבריהם שאמרו כמה עשרות שנים קודם שעתידיה תורה להשתכח אמר הוא שלא תשתכח.

גם מזה שנקרא רשב"י ולא רבי שמעון משמע שהיה אחר צאתו מהמערה כמבואר בספר בן יוחאי להרב משה קומץ שחיבר לפני כמאתים שנה ומוכיח שמה שמצינו ברוב הש"ס שאין הלכה כר"ש זה קודם המערה, וכן בכל הש"ס היכן שזכר בשם ר"ש הכוונה לפני שהיה במערה אבל אח"כ נקרא רשב"י או בן יוחאי. (מאמר במאורות הדף היומי שבת לג תססה)

^{לז} **הריצ"ח** (כה 5) בשיעור התחזקות ביאר מהו בחי' שכל הנקנה במדרגה שלנו, ודיבר מאזמרא נקודה טובה ושלפעמים האיה היא הנקודה, דהיינו שכוונתו לו שלא מוצא בעצמו טוב, בסוף השיעור ביאר שזה בעצמו היה גם בכרם ביבנה שמצד אחד אמרו עתידה תורה שתשתכח, דהיינו ג' דברים נבואה הלכה וקץ ואמנם כן היה ורשב"י אמר ח"ו שתשתכח וכו', אין הכוונה שהוא יחזיר הג' דברים האלה אלא הפירוש שהוא יגרום שיהיה לנו שכל הנקנה במדרגה הנמוכה יותר בבחי' רצון ובחי' איה וחיפוש.

וכן מבואר בזהר בעצמו שבעתיד תשתכח התורה - עיין זוה"ק אחרי מות דף נח. תא חזי, זמינין דרי בתראי דיינתון, דיתנשי תשתכח אורייתא מבינייהו, וחכימי לבא יתכנשו לאתרייהו (ס"א לאררא קדישא), ולא ישתכח מאן דסגיר ופתח יקשה קישות ויתרק, ווי להווא דרא, ומכאן ולהלאה לא יהא דרא כדרא דא של רשב"י, עד דרא דייתי מלכא משיחא, ומנדעא יתער בעלמא ודיעתה יתעורר בעולם, דכתיב (ירמיה לא לג) כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

^{לז} **עיין ערבי נחל נשא** - ביאור הדבר, דחכמים סבירא ליה שברוב הגלות התורה משתכחת, והא דכתיב כי לא תשכח סבירה ליה דלא על כל התורה קאי, אלא מקרא נדרש לפניו, וקאי על שירת האזינו דבה מייירי קראי התם, ואותה שירה לבדה הוא דלא תשכח ור"ש

מצות כתיבת ס"ת על כל אחד מישראל (מהרש"א). **וְכַמְבָּאָר בְּזוּהַר (נְשֵׂא דָף קַכְד:לֵה) בְּהַאי חַבּוּרָא לֵט**
מִדְּאִיהוּ סֵפֶר הַזּוּהַר יִפְקִין בְּהִמָּא מִן גְּלוּתָא.^{מב} עיין ליקוה"ל גבית חוב מיתומים^{מג} שמבאר עפ"י
תורה יב תנינא איה ועיין ליקוה"ל מנחה ז' נמי כ"צד יועיל הזוה"ק לצאת מהגלות וע"ש אות נד נה כיצד היה
התיקון של רשב"י ותלמידיו תיקון לר"ע ותלמידיו ומכוחם דייקאמיה.

סבירה ליה דמקרא נדרש לפני פניו וקאי וענתה השירה על כל התורה וכל התורה נקראת שירה, וקאמר עלה דלא תשתכח אפילו ברוב
הגלות. **לכאורה צ"ע** אם כל הטעם כיון שסוברים מקרא נדרש לפניו א"כ מה היו עושים אם היו רואים ברוח קדשם שלא
תשתכח. אבל באמת חכמים אמיתיים הם והתורה שלהם זה דבר אחד וכדמצינו כ"פ בפרט אצל רביה"ק אלה ואלה דברי אלקים חיים
מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. עיין תורה נו כי שניהם מקבלים מהשמים. ותנאים תורתם שלימה כל אחד כפי חלקו בתורה.

^{לז} **עיין ליקוה"ל ראש חדש הלכה ה אות לא** – כי עקר קיום התורה הוא על ידי זה שעושים מתורות תפלות וכנ"ל, כי של שירת האזינו
נאמרה כדי לזכות באחרית הימים לקיים את התורה, כמו שכתוב **שֶׁם בְּעֵנָן, וְאָנְכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי וְכוּ' וְעִנְתָּה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעַד**
כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי יְרַעוּ. כי שירת האזינו זה בחינת הפלה, שהוא בחינת שירה וזמרה, בחינת עשרה מיני נגינה שבהם יסד דוד המלך,
עליו השלום, ספר תהלים וכנ"ל, הינו שעל ידי השירה הזאת כלל משה רבנו, עליו השלום, את כל התורה בתוך בחינת שירה, שהיא
בחינת תפלה. ועל ידי זה האיר בנו הארה הזאת לזכות ולעשות מהתורות תפלות, שעל ידי זה עקר קיום התורה באחרית הימים, בחינת
וענתה השירה הזאת וכו', כי לא תשכח מפי ירעו וכו' וכנ"ל:

^{לח} **רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת נשא דף קכד.** (שנמצא בדף קכו. של הזוה"ק) כגוונא דא יתעביד לנסאה לון לישראל בפורקנא
בתרייתא כעין זה יעשה הקב"ה לנסות את ישראל לפני הגאולה האחרונה כלומר כדי לברר את הנשמות הקדושות מן הנשמות הטמאות ניסה הקב"ה את ישראל ע"י שיכביד
עליהם עול הגלות והצרות והצדיקים המאמינים בה' שכל הצרות הם רק נסיונות והם לטובה אלו יתלבנו ויטהרו מטומאתם ויתדבקו בקונם ביתר שאת בתשובה ותפילה
והרשעים יצאו ממכלל ישראל וישתמדו ויאבדו מתוך הקהל ולא יראו בטוב ה', הדא הוא דכתיב (דניאל יב ז') **יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים, דאינון מסטרא**
דטוב, וקיימין בנסיונא, והרשיעו רשעים, אינון מסטרא דרע, ויתקיים בהון (יחזקאל יג ט) ואל אדמת ישראל לא יבאו, וקטיל לון וארץ
העמים והרגת אותם. והמשכילים הם הצדיקים יבינו מסטרא דבינה שיש להם נשמה מבינה דאצילות דאיהו אילנא דחיי שהוא עץ החיים כי שם עיקר
החיים והמחיה ד"א בגינייהו אתמר (שם) **והמשכילים יזהירו כוהור הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזוהר המשכילים יאירו בזה החיבור שלך**
הוא ספר הזוה"ק הזה, כלומר ע"י הבנת הסודות בספר הזוה"ק (ובכללו גם ספר רעיא מהימנא כי אליהו אמר זאת לרע"מ) מן זוהרא דאימא עלאה הארת אמא
דאצילות הנקראת **תשובה**. ואלה שוכו לסודות ספר הזוה"ק **באלין לא צריך נסיון** הם לא צריכים נסיון ולא יכבד עליהם עול הגלות באחרית הימים כי יודעו ע"י
קדושת ספר הזוה"ק ובגין דעתידין ישראל גם אלה שעסקו תמיד בפשטי אורייתא גם הם באחרית הימים יתקיימו **למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר**
יפקון ביה מן גלותא ברחמי ויתקיים בהון יי' בודד ינחנו דהיינו במדת הרחמים ואין עמו אל נבר שלא יהיה עוד שום קטרוג על ישראל.
צ"ע מדוע השמיט רביה"ק את הסיפא "ברחמי".

^{לט} **נראה שמלבר הפשט הפשוט שהכוונה למה שכתוב בוזה"ק רמו כאן לחבורתו של רשב"י שהיו מחוברים באהבה שמתוך זה יצא ספר**
הזוה"ק דהיינו שהחיבור ביניהם הוא ספר הזוה"ק ספר שמחבר את ישראל להקב"ה בחי' זכרון וגאולה הפך השכחה והגלות.

^מ **רביה"ק השמיט** כאן מילה חבורא דילך דהיינו ששם בוזה"ק רעיא מהימנא שהוא משה רביה"ק ביקש מאליהו הנביא שיעזור לו לבאר
המצוות ואת המאמר הזה אמר אליהו הנביא למשה רביה"ק שחיבור שלו דהיינו דברי רעיא מהימנא שבוזה"ק על ידם יצאו מהגלות
ברחמים כמבואר שם ועי"ש במתוך מרבש שלא דווקא ע"י רעיא מהימנא אלא ע"י כל הזוה"ק כולו וגם הרעיא מהימנא ורביה"ק
שהשמיט את המילה דילך נראה כי רצה לומר שהם דברי רשב"י על החיבור שלו, כנראה כי הנכתב בוזה"ק נקרא על שם רשב"י מאחר
שרשב"י הביאו, ואע"פ שהזוה"ק נכתב ע"י תלמידי רשב"י שישם שנה אחרי פטירתו, הם כתבו הכל בשמו.

^{מא} **עיין ילקוט ידיעות האמת לרמח"ל דף רצג מבאר שהזוה"ק הוא בחי' תיבת נח ומבאר שיש בחי' בריחה מהסט"א ויש בחי' יציאה**
ותמיד קודמת הבריחה ליציאה והבריחה היא אל הארת הבינה בחי' בע"ת ומבאר שמי שיתדבק עצמו לספר הזוה"ק אזי ינצל מחבלי
משיח כיוון שהם נועדו לגרום לאדם בריחה אבל כיוון שרשב"י כבר ברח למערה וחיבר הזוה"ק אזי כל הדבק בוזה"ק זה בעצמו נחשב לו
בריחה וצריך רק יציאה בנחת.

ועיין מזה בהרחבה כאן בסוף החיבור מה שהעתקתי מספר אדיר במרום של הרמח"ל

^{מב} **צ"ע** הרי מבואר בגמ' ששכחת התורה הכוונה לידיעת ההלכה ומה יועיל בזה הזוה"ק ואולי כשההלכה ברורה זה מסוגל שגם האמונה
תהיה ברורה והמחלוקת להפך גורם לפיזור הדעת וחולשת האמונה (כמבואר בתורה סב) וזה עיקר מה שכאב לנביא ועל זה מועיל
הזוה"ק שהוא בחי' הארת הבינה שע"י זוכין לאמונה ותשובה. גם עיין חיי מוהררין שמג שרביה"ק אמר שאם לא היה יוצא הליקוטי
מוהררין לעולם היה עושה הלכות פסוקות על השלחן ערוך לבאר כל דין בהלכה פסוקה או להציג הלכה כמי בכל דין. ומשמע שם שזה
דבר קל למי שבקי ביג' מידות שהתורה נדרשת בהם ומשמע מדבריו שכיון שיצא הלק"מ כבר א"צ לזה

^{מג} **עיין ליקוטי הלכות חשן משפט הלכות גביות חוב מהיתומים הלכה ג אות יט** ומבאר שם מוהררין שדייקא אחרי הסתלקותו יותר
ויותר לבחי' "איה" מאיר הצדיק עוד ועוד יותר משם הארה לגלות אלוקותו גם בבחי' ההסתרה היותר גדולה. וזה נרמז בשירה בעצמה
שכתוב "איה אלוקימו וכו'" שהוא וענתה השירה כי לא תשכח כי ע"י לא תשכח ובאמת בפסוק עצמו אפשר למצא תקווה שהרי יהיה
רעב לא ללחם כי אם לדבר ה' משמע שעל אף ההסתרה שתייהיה אבל זה יכאב ויציק עד כדי כך שילכו ויבקשו דבר ה' וזה בעצמו כבר
רמז לבחי' כי לא תשכח. אבל להבטיח שזה יועיל זה יכול היה רק רשב"י. שבכח תורתו שיגלה אזי הכאב הזה יהפך לצעקת "איה" ועי"ז
דייקא יהיה אפשר להתקשר לבחי' אפילו גבוהה יותר מאשר ע"י מה שנשכח. וזה בחי' נחמה בחי' "מחשבה אחרת" על אותו דבר דהיינו
שע"י השכחה בעצמה נעשה כי לא תשכח גבוה יותר כמבואר בתורה יב ח"ב ע"ש. (רי"ץ כה 5)

^{מד} **ליקוטי הלכות או"ח** – הלכות תפלת המנחה הלכה ז אות נו) ועקר התקון יהיה על – ידי רבי שמעון בן יוחאי ויחבריו שאמר תקון יאות
הוי למדחל אנו בחיבוותא תליא, כמובא בדברי אדונו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה (בהתורה חדי רבי שמעון סימן סא עין שם). כי רבי
שמעון בן יוחאי עסק בזה ביותר לתקן הצמצומים הנזכרים לעיל, לתקן בחינת כלים להמשיך אור האין סוף לגלות אלקותו בעולם, שזהו
בחינת כל ספר זוה"ק בפרט האדרא רבא ואדרא זוטא. שעל ידי זה המשיך ותקן וגלה צמצומים נפלאים שהם בחינת מצחא ועיניו ותקוני
דיקנא קדישא וכו', שכלם בחינת צמצומים נוראים להשיג על – ידי זה אור האין סוף פידוע ומוגן לכל מחצדי חקלא. ועל – כן אמר
בוהר דא יפקון מן גלותא. כי על – ידי תקון הצמצומים כנוצר לעיל, על ידי זה עקר תקון התשובה שעל – ידי זה עקר הגאולה כמו

ועתה בוא וראה והבן^מ. נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה. פי על פן סמך^מ ר' שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק פי לא תשכח מפי זרעו. פי באמת בזה הפסוק בעצמו. מרמז ונסתר סוד הזה. שעלידי זרעו של יוחאי משמע שכוונת הפסוק שמכח שהוא זרעו של יוחאי^מ דייקא. שהוא רשב^י. על ידו לא תשתפח התורה מישראל. פי סופי תבות^מ של זה הפסוק פי לא תשכח מפי זרעו הם אותיות יוחאי וזה שמרמז ומגלה הפסוק דהיינו שמשם רבינו כבר רמז בתורה שע"י זרעו של יוחאי לא תשתכח התורה (לקוטי תפילות ח"ב מז). פי לא תשכח מפי זרעו, מפי זרעו דייקא הינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק. שהוא התנא יוחאי. פי על-ידי זרעו של יוחאי שמרמז בזה הפסוק בסופי תבות^מ כנ"ל. שהוא רבי שמעון בן יוחאי. על ידו לא תשכח התורה. פי בזה דא^ב יפקון מן גלותא^ג כנ"ל:

שאייתא בזה"ק לית מלתא דא תליא אלא בתויבתא. ועל – בן הכטיח שהתורה לא תשתפח מישראל על ידו, כמו שכתוב פי לא תשכח מפי זרעו (וכמו שגלה אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה על זה, עין בתחלת הספר) ועל – בן נסתלק רבי שמעון בן יוחאי בל"ג בעמר, ונחמין בארץ – ישראל לעשות שמחה גדולה בהלולא דיליה, מה שלכאורה היה ראוי לבכות ולהצטער מאד על הסתלקותו. אך בודאי מנהג ישראל תורה, פי כל השמחה היא מה שזכינו שהיה צדיק וקדוש כזה שגלה תורה נוראה כזאת ותקן תקונים כאלה בתורתו הקדושה, עד שעל – ידי זה אנו בטוחים שלא תשכח התורה מפי זרענו. וזה גמר דייקא על – ידי הסתלקותו, שאז דייקא תקן הפגם של תלמידי רבי עקיבא שמתו קדם זמנם. וגלה אז האדרא זוטא, מלבד מה שגלה כל ימי חייו האדרא רבא וספרא דציניעותא וכל ספר זיה"ק, שעל ידי כל זה המשיך תקונים כאלה שכל דור ודור עד הסוף כל מי שירצה לשוב יוכל להתקרב לה' יתברך מכל מקום שהוא על ידי תקון הצמצומים שתקן בחייו ובפרט ביום הסתלקותו הקדוש, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, וכמבאר לעיל לענין הסתלקות משה בשבת במנחה עין שם: פי עכשו כל קיים התורה וכל תקנתו הוא על ידי גדולי הצדיקים שנסתלקו, וכמו שאיתא בזה"ק אלמלא תפלת הצדיקים המתים על החיים לא היו עלמא מתקיים אפלו רגעא חדא. וכמבאר לעיל מזה שמאחר שפבר היו אלו הצדיקים בעולם וגמרו התקון בשלמותו, אף על פי שהכרחו להסתלק מחטא אדם הראשון ומחטאי הדורות, אבל מאחר שפבר היו ונסתלקו הם חוזרים וממשיכים אור האין סוף בתקונים נפלאים ונוראים באפן שיוכלו הכל להתקן וכנזכר לעיל.

^מ עיין לק"ה מנחה ז' אותיות נד נה נו – מבואר שם שכ"ד תלמידי ר"ע היו צריכים לגלות את התורה של ר"ע בעולם ע"י שיחדשו בתורתו ויעשו לה כלים ובגלל התגברות הדינים פגמו בזה שלא היתה אהבה ביניהם ועל כן מתו. עוד עי"ש בהמשך שמבאר שמתתם היתה בחי' סוד מיתת המלכים בחי' שבירת כלים ורשב"י וחבריו כל הצלחתם לתקן היה מכח שתלמידי ר"ע כבר האירו בעולם את תורת ר"ע ואע"פ שמתו אבל נשאר רושם שעל ידו הצליחו רשב"י וחבריו לעשות כלים לתורת ר"ע. משמע שכמו שקודם לעולם התיקון קדם עולם הנקודים והשבירה כך בהכרח היה שהתגלות תורת ר"ע בפעם הראשונה תהיה בבחי' עולם הנקודים שהיה אור גדול והכלים לא החזיקוהו ונשברו ורק בפעם השניה נתחזקו כבר הכלים מחמת שכבר היה פעם האור הזה בעולם.

ועיין מה שכתבנו בתורה סא בענין אבן השתיה עפ"י תפארת יהונתן (איבשיץ) שהיא בחי' עצם הלוח שנשאר מעולם התוהו הכי נמי בענין רשב"י וחבריו הצלחת רשב"י לחדש חדשים נפלאים של על ידם לא תשתכח תורה מישראל, זה מכח תלמידי ר"ע שהיו בחי' דינים ותוהו ביחס לרשב"י וחבריו בענין תורת ר"ע. ונמצא שתלמידי ר"ע הם בחי' אבן השתיה של תורת ר"ע שמכוחה היו כל חדשי התורה נפלאים של רשב"י. דהיינו שתלמידי ר"ע היו בחי' זרע שנזרע בעולם שבהכרח שירקב ודייקא עי"ז מכוחו הרוחני שנשאר צומחת מציאות חדשה של חדשי רשב"י.

עפ"ז אולי אפ"ל שגם רבינו היה בחי' אור השני של תורת הבעש"ט כי הבעש"ט היה חידוש עצום (עיין חז"מ רפ) והראיה שלא החזיק האור שלו אלא בתלמידיו, וחזר למקורו כמבואר בחי' מוהר"ן שעג, ורבינו חזר והאיר את אור הבעש"ט ביתר עז באופן שישאר לעולם כמבואר שם, והיינו כנ"ל כי תמיד אור ראשון הוא זריעה, ורק השני קצירה, הראשון אב לשני, ומכח הרשימו שנשאר מהראשון מתחזקים הכלים. ואולי זה מה שראתה בתו אדל בנסיעה לארץ ישראל על הים, כשבקשה שיעלו אותה לספינה כי תלד בן שיגלה תורות גבוהות יותר, דהיינו שהבינה שבהכרח אור ראשון לא יחזיק מעמד, וא"כ מוכרח שיבוא צדיק אחר לחזקו וברוח הקודש ראתה שיהיה זה נכדה מבתה פיגה.

^מ בא ראה והבן נ"ל שרומז לדעת חכמה ובינה.

^מ משמע שבגלל שידע הרמז הנ"ל לכן סמך עצמו על פסוק זה. אבל עיין חיי מוהר"ן קפט משאלת מוהרנט"א אם ר"ש נהנה מהגילוי של רביה"ק הזה משמע שלא ידע, וכנראה מזלי חזי. ועי"ש שרביה"ק אמר שרשב"י נהנה מהחידוש של רביה"ק.

^מ עיין תורה ס' תנינא שכל חדשי תורה של אדם הן בחי' גילוי חסדים ולכל אדם יש חסדים מצד אביו וגבורות מצד אמו ולכן התורה של האדם היא נקראת על שם אביו. עי"ש – וסבר רבי שמעון, שרבי עקיבא אין רוצה לומר תורה מחמת זה, מחמת שאין לו חסדים מצד האב. אבל רבי שמעון בן יוחאי בודאי היה לו חסדים מצד אביו רבי יוחאי, (שהיה גדול בישראל) ועל – בן אמר רבי שמעון: ואם לאו, אני אומר ליוחאי אבא, הינו שאני אומר להתורה שהוא בחינת יוחאי אבא, בחינת החסדים מצד האב, שמשם התגלות התורה, פי התגלות התורה הוא התגלות החסדים כנ"ל:

^מ אולי רומז על סופו של יוחאי דהיינו רשב"י (צ"ע כיון שהם ס"ת של כל ההבטחה הרי יוחאי רומז לסופה של ההבטחה כולה ואולי רומז לזה שהזוה"ק יתגלה רק בסוף ולא בזמן כתיבתו דהיינו שבתחילה לא תשכח גם בלעדיו ולבסוף רק על ידו ואולי ע"כ נעלם כמה דורות)

^ג ארבע פעמים חזר ומדגיש שדייקא ע"י זרעו של יוחאי.

עתה יבאר רביה"ק סודו של ר"ש בעצמו שמרומז בפסוק אחר

עיינ חיי מוהר"ן קפט שם מבואר מתי וכיצד נאמרה התורה הזו ועיין שם שמוהרנ"ת מספר אחרי אמירת המאמר הנ"ל עניתי ואמרתי לוי רבי שמעון יש לו גם-כן בודאי הנגדה מזה, הינו מזה החודש הנפלא. השיב הן. אחר-כך ענה ואמר רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר וכו'

וצ"ע מה התכוין מוהרנ"ת הרי פשיטא שיש לרשב"י הנאה שמגלים שמה רבינו רמז בתורה שעל ידו לא תשתכח התורה.

גם תשובת רביה"ק שר"ש עצמו הוא ענין אחר (ובשיש"ק הוסיף ענין אחר לגמרי) תמוהה מאד, הרי גם עד כאן דיבר מר"ש בעצמו.

גם צ"ע למה שינה שעד כאן קרא לו רשב"י וכאן ר"ש (ומה שנ"ל עיין בהערה^{יה})

^{יא} נ"ל עומק הכוונה כאן שה"ל תשכח" דהיינו הוזה"ק יצא "מפי זרעו" דהיינו רשב"י, ומה שיוחאי רמזו בסופי תיבות כי לא מתחילה יזכה רשב"י להיות בבחי' זרעו של יוחאי אלא רק בסוף מכת עבודתו יחזור להיות בבחי' שזוכר בשהיה זרעו של יוחאי כי אין הכוונה כאן לזרעו של יוחאי בגשמיות כי זה לא מספיק אלא דווקא זרעו שיוכה בסופו לחזור ליוחאי דהיינו לזיכרון כזה שזוכר שהיה טיפה במח אביו יוחאי.

^{יב} צ"ע כי אין לשון כזה בזה"ק אלא כנ"ל וגם צ"ע למה שינה מלשנו לעיל בהאי חבורא וכו' דלעיל הדגיש ספר וכאן הדגש על זוה"ק. וכנראה רומז ללשון הוזה"ק שם "המשכילים יזהירו כוזהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הוזהר מן זוהרא דאימא עלאה תשובה"

אבל עיין לשון זוה"ק דומה לזה קצת בח"ג פ' בהעלותך רע"מ דף קנג: בהוא זמנא קודם ביאת משיח, (דניאל יב ז') יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים, יתלבנו אינון מארי משנה בעלי משנה יתבררו בלמוד התורה, ויצרפו אינון זרעא קדישא דשאר עמא יתבררו במעשים טובים וצדקה, הדא הוא דכתיב, (זכריה יג ט) וצרפתים כצרוף את הכסף, והרשיעו רשעים, אינון ערב רב: והמשכילים יבינו (דניאל שם) אינון מארי קבלה העוסקים בסודות התורה, דאתמר בהון (שם פסוק ג) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע, אלן אינון דקא משתדלין בווהר דא דאקרי ספר הוזהר אלו העוסקים באור הזה הנקרא ספר הוזהר, שמגיעים עצמם להבין עומק דבריו דאיהו כתיבת נח, כמו שכתובת נח לא נכנסו אלא מעטים כך בווה"ק לא יזכו להכנס בהבנתו אלא מעט דמתכנסין בה שנים בעיר ושבע ממלכותא, ולומנין ולפעמים אפילו זה לא אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה, דבהון באלו שינוי להבין בספר הוזהר יתקיים (שמות א כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו יאורה לשון אור, ודא אורה דספרא דא אורו של ספר הוזהר, וכלא על סיבה דילך בכרך שאתה מתלבש בנשמות תלמידי חכמים: (ועיין לעיל שמוהרנ"ת אמר שכ"ש ספרי רביה"ק מסוגלים לזה ביותר)

ועיין שיחות הר"ן שיחה ל"ה שקודם ביאת המשיח יהיה נסיון גדול באמונה כי תתפשט אפיקורסות נוראה בעולם ומי שיעמוד בו יזכה. ועיין תורה ח תנינא שלהנצל מזה צריך להתקרב לצדיק גדול שעל ידו יזכה לברור המדמה שבוה תלויה האמונה.

^{יג} ליקוה"ל קדושין הלכה ג' כ' ועל פן התיירו רבותינו וזכרונם לברכה לכתב תורה שבעל פה, כי אז פשהתירו כפר היה ספר הוזהר"ק בעולם שעקר המשכת התקונים לגלות סתרי תורה היו על ידו, ועל - ידי זה נעשה מהנסתר נגלה, מנשמע נעשה, שהוא בחינת כתב פנ"ל, על - פן יבולין וצריכין עקשו לכתב הכל פנ"ל:

^{יד} עיין שיש"ק ח"ג אות פח שם מסופר שכשגילה רביה"ק למוהרנ"ת החידוש הזה התרגש מאד מוהרנ"ת, עד שנענה ואמר לרבינו פנה הלשון: רבי שמעון קער זייער הנגדה האבן איר האט אים זייער וואהל גיפניען. רבי שמעון בודאי מאד נהנה מהתגלות זו אחר שמצאתם אותו מרמז בפתוב ברמז נאה פנה. הפטיר רבינו ואמר: רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר לגמרי, כי רבי שמעון הוא עיר וקדיש מן שמאיא נחית ראשי-תיבות שמעון וכו':

^{יה} ונ"ל לתרץ עפ"י המעשה בז' בעטלערס, מהבעטלער העיור שהיו עימו עוד שמונה עיורים שכולם מכח שגרו עיניהם מחיזו דהאי עלמא זכו לזכרון מופלא: הראשון זכר איך שנחתך טבורו מאימו והשני את ימי עיבורו והג' את יצירת הולד והד' את היחוד והחמישי זכר היותו טיפה במח אביו ועוד ג' זכרו הנפש רוח ונשמה והיניק מכולם זכר לאו כלום והפירוש נ"ל שהזכר את הנפש זכר כל מה שנעשה עם נפשו בכל הגלגולים הקודמים וכן מצינו צדיק שסיפר שזוכר שהיה כבש בצאן יעקב וכן הרוח וזה שזכר נשמתו מסתמא זכר אפילו איך שברחה מאדם הראשון קודם שחטא, וזה שזכר לאו כלום זכר עוד שהיו כל הנשמות כלולות בא"ס ב"ה.

ולפי"ז נ"ל לבאר כוונת רביה"ק, שמה רבינו רמז בתורה הבטחה שע"י זרעו של יוחאי לא תשתכח התורה, דהיינו אדם שאביו נקרא יוחאי והוא בעצמו במדרגת זרעו של יוחאי הכוונה לאותו בן של יוחאי שיוכה לזכור היותו זרעו של יוחאי דהיינו היותו טיפה במח אביו יוחאי וכנ"ל (כי מי שהוא במדרגה כזו יכול להחזיר את ישראל לבחי' אבן ישראל אב ובן כאחד עיין סוף תורה ז)

ולפי"ז מובן שאלת מוהרנ"ת האם ר"ש יש לו הנאה מזה, שהרי אפשר לומר גם שלא נהנה מזה, כי הוא רק במדרגה חמישית, וענה לו רביה"ק שכן, כי אפי' נהנה שהוא רמז בתורה, אבל מיד באר רביה"ק שבאמת מעלת רשב"י הרבה יותר מהמדרגה שהבטיחה התורה שעל ידו לא תשתכח התורה, כי הוא עיר וקדיש, וכידוע חכמה איקרי קדש, דהיינו שהוא במדרגת זה שזוכר המראה דהיינו הנשמה, ולכן אמר רביה"ק שר"ש ענין אחר לגמרי, כי חמישה הראשונים כלפי ג' האחרונים, הם ענין אחר לגמרי, כי מוחין כלפי מידות הן כמו צורה כלפי חומר. דהיינו שאע"פ שהתורה הבטיחה שהתורה לא תשתכח ע"י אדם במדרגת זרעו של יוחאי למעשה הדבר התקיים על ידי אדם במעלה גבוהה הרבה יותר. ועל זה הוסיף רביה"ק בהשמטה אבל עכשיו יש נחל נובע מקור חכמה דהיינו שרביה"ק הוא המקור חכמה דהיינו הכתר כמ"ש החכמה מאין תימצא, ולכן אמר ואני זוכר לאו כלום דהיינו אין.

ועיין חיי מוהר"ן גדולת נוראות השגתו - רעב (לב) שרביה"ק אמר אני סבא דסבין ומוהרנ"ת למד מזה שזכה למדרגת הבעטלער העיור הנ"ל.

ועיין חיי מוהר"ן רסז (כו) שמעתי בשמו שאמר, שהשיג יחידה בתכלית מדרגה עליונה. כי זה ידוע, שנפש דנשמה גבוה יותר מיחידה דרוח, וכן פיצא גוה בכלם; והוא השיג יחידה בתכלית מדרגה העליונה. ואמר: נמצא, שאני יודע מעט, ואני עומד במדרגה גבוהה, אף-על-פי-כן עדין אני רוצה יותר, כי מי יודע, אולי יש עוד וכו' וכו': (הביאור נ"ל דהיינו כי יש נר"ן חיה יחידה ויחידה היינו היותר התכללות באחדותו ית' שאפשר לילוד אשה בעוה"ז, ובכל הספרים מבואר שרק משיח יזכה לזה. ורביה"ק אמר שבינו למשיח אין חילוק

וְדַע שֶׁשׁוּד רַבִּי שְׁמֵעוֹן בְּעֶצְמוֹ. הוּא מְרַמֵּז בְּפֶסוּק אַחֵר. פִּי דַע פִּי הַתַּנָּא הַקְדוּשִׁי רַבִּי שְׁמֵעוֹן הוּא בְּחִינַת (דְּנִיָּאל ד''): עִירֵינָּה וְקַדִּישִׁי מִן שְׁמִיָּא נְחִית רֵאשִׁי – תַּבּוֹת שְׁמֵעוֹן וְכוּ': בְּחַיֵּי מוֹהֲרָן סִימֵן קֶפֶט מוֹבָא הַהַמְשָׁךְ שֶׁאִמְרַ וְעַכְשִׁיּוֹ יֵשׁ נִנְמָ"ח סִיָּא וְכוּ'..

רק שלמשיח ישמעו ולא לא. ועיין בעין זה בחיי מוהר"ן רסו. ועיין כוכבי אור שיחות וספורים אות מב שרביה"ק היה נשמת משיח ואם לא המחלוקת שעליו הייתה הגאולה השלימה ועי"ש גם את לו)

י צ"ע בתחילת התורה כינהו תנא אלקי, ובאן תנא קדוש, ואולי כיון שבאן מזכיר את הפסוק שרשב"י רמוז בו עיר וקדיש לכן נקט קדוש. ועיין לעיל הערה יט

יז דניאל פרק ד (י) חוזה הוית פחווי ראשי על משכבי ואלו עיר וקדיש מן שמיא נחת: (יא) קרא בחיל וכן אמר גדו אילנא וקצצו ענפיהו אתרו עפיה ובדרו אנבה תנד חיותא מן תחתיה וצפריא מן ענפיה: (יב) ברם עקר שרשויה בארעא שבקו ובאסור די פרול ונחש בדתאא די ברא ובטל שמיא יצטבע ועם חיותא חלקה בעשב ארעא: (כ) ודי חוזה מלכא עיר וקדיש נחת מן שמיא ואמר גדו אילנא וחבלויה ברם עקר שרשויה בארעא שבקו ובאסור די פרול ונחש בדתאא די ברא ובטל שמיא יצטבע ועם חיות ברא חלקה עד די שבעה עדנין יחלפון עלויה:

עיר וקדיש מן שמיא נחת – כך אמר נבוכדנצר כשסיפר חלומו בדניאל פרק ד" (והוא ר"ת עומש"נ אבל דניאל כשחזר החלום אמר עיר וקדיש נחת מן שמיא ר"ת עון מש) עיר וקדיש פרש"י – מלאך שהוא ער לעולם וקדוש.

יח עיר – עיין פרש"י שער הוא מלאך שהוא ער לעולם ועיין שיח שרפי קדש אמר פעם רבנו: "ענין רבי שמעון בר יוחאי הוא עירנות" רבי שמעון ער איז א וואקדיגער" ועל שם הכתוב: "עיר" וקדיש מן שמיא נחת, ראשי תבות ש"מ ע"ן. (ועיין במראה מקומות הרב מטשערין שבספר המדות אות שינה א': מי שהוא מקדש ביותר מרחק מהשנה ביותר, שהסמך לזה הרב את הפסוק עיר-וקדיש הנזכר לעיל). והיינו עיר וקדיש כמבואר בספר המדות שמי שקדוש יותר מרוחק מהשינה יותר.

ועיין במקום אחר שהענין של רביה"ק הוא התחדשות וכידוע זה דייקא כן על ידי שינה כמבואר בתורה לה.

יט עיר וקדיש – עיין מלבי"ם שם – שירד מן השמים מלאך שנקרא עיר וקדיש, עיר הוא המלאך הממונה להוציא הדבר אל הפועל, וקדיש הוא המלאך הגבוה ממנו המשפיע עליו, בענין שראה את השוטר והשופט עמו:

אולי אפ"ל שרומז לצדיק שהוא בחי" כי כל בשמים ובארץ. דהיינו שניהם כלולים בו.

ס עיין כוכבי אור סוף חכמה ובינה – ובעת הנגי להעתיק דבר נפלא מכתב היד הרב וכו' מורנו רבי נחמן ז"ל אב בית דין קדש דקהלת קדש טשערהין השיף לענין הנ"ל, וזה לשונו: ענין ספירת העמר בבחינת עגולים, שכל ספירה וספירה משלבת בחקירתה ומסבבת אותה, וחורין חלילה והנה ידוע ענין העגולים, שכל העגולים מסבבין ומעגלין סביב נקדת המרְכָּז, והמרְכָּז שבספירת העמר הוא הספירה נצח שנוצח שהיא מאירה ביום כ"ה לספירה והנה בל"ג בעומר יום הסתלקות רשב"י ז"ל מאירה הספירה הוד שבהוד והבן כי ביום שחל ל"ג בעומר הסתלקות רבי שמעון בר יוחאי ז"ל, יחול לעולם יום שני דחל המועד סכות, יום הסתלקות רבנו הקדוש רבי נחמן זללה"ה אשר מדרתו נצח בידוע מדבריו הקדושים, ושמו בגימטריא נצח וכן פורים שעבר הוא גם כן ביום שחל ל"ג בעומר באשר נתנו הקדמונים הסימן פל"ג (שלחן ערוך ארח חיים סימן תכח), ומבאר בכתבים (פרי עץ חיים שער י"ט) דימי חנכה נגד הוד וימי פורים נגד נצח וכמו כן ל"ג בעומר הוא תמיד ביום ח"י איר, ויום ב דחל המועד סכות גם כן ביום ח"י תשרי: ובשחל יום כ"ה בספירה ביום שבת אז היא נקדת המרְכָּז לוי הספירה גם לשבתות לפני שלש שבתות, ולאחריו שלש שבתות כי כל הספירות, ובתוכם גם הספירה הוד שבהוד שמיאירה ביום הסתלקות רבי שמעון בר יוחאי ז"ל, מסבבין ומעגלין סביב נקדת המרְכָּז של ימי הספירה שהיא נצח שנוצח אשר היא מדרתו של רבנו הקדוש זללה"ה ומפ"ל תבין מה שסיים רבנו ז"ל בתחלת הספר ועכשו וכו' וגם בלקוטי תנינא סימן ע"ד גם כן סים ועכשו וכו' ודי לחכימא: עד כאן לשונו

נ"ל לבאר שדייקא כשחל נצח שבנצח בשבת שהיא צדיק בחי' אנת הוא שבת דכולו יומא אזי ניכר ביותר היותו מרכז גם להוד.

עוד עיין בזה שו"ת חת"ס יו"ד סימן רלג – מבאר טעם לשמחה בלג בעומר, כיון שב' אייר לכ"ע מתחיל אבלות, ובל"ג אחרון אבלות לכ"ע, דאח"כ היא מחלוקת. נמצא עיקר אבלות בין ב' אייר לח"י אייר. וכשאנו סופרים ממעלה למטה מחסד שבחסד, אזי מכח זה עולה המלכות מהקליפות לקראתנו ממלכות שבמלכות, נמצא בעיקר ימי האבלות יוצאים חתן לקראת כלה מהוד שבהוד עד הוד שבהוד, כי ב' אייר אזי היא בהוד שבהוד, ובל"ג בעומר הוא בהוד שבהוד, ואז היא היכן שהוא היה כשהיא היתה בהוד בהוד. ונמצא שהם נפגשו בנצח שבנצח שהוא באמצע בין ב' אייר ללג בעומר דהיינו בכה באייר נפגשים החתן והכלה בנצח שבנצח.

מה שסיים די לחכימא ברמיזא נראה כוונתו לומר שמה שמוכן שם שעכשיו ההתחלות מפורים זו אותה בחי' שעכשיו יש ננמ"ח דהיינו שפעם היו ההתחלות מבחי' הוד בחי' רשב"י ועכשיו יש ננמ"ח שהוא בחי' נצח

וני"ל כי ידוע שנצח והוד תמיד ביחד ונקראים תרי פלגא דגופא ושניהם בחי' כח ההליכה אל החוץ לכבוש ולנצח ומכח הנצחון נעשית ההודיה שהיא גמר הנצחון (כמו ששמעתי מהריצ"ח) כי קודם שמודה שנוצח אין זה נצחון גמור אלא באיתכפיא וכשיוכל לשוב להלחם יעשה זאת אבל כשמודה באמת אזי נכנע ונוצח באמת. נמצא שבהוד רק מגלה את הנצחון אבל הכל מכח הנצח. ואולי לזה כיוון הבעל הפל"ח הנ"ל. אמנם יש גם בחי' הודיה לבד שזה בחי' שרשב"י כבר היה מאות שנים לפני רביה"ק אלא נ"ל שבדורות הקדומים לא גברה ההסתרה כל כך והיה אפשר לזכות בהודאה מכח הנצח של רשב"י, דהיינו לנצח את היצר עד כדי הודאה. גם ידוע שהוד הוא בחי' דין יותר מנצח, כדמשמע מהשמות שלהם שהוד הוא אלקים צבקות ונצח הויה צבקות וכן מבואר שרשב"י היה יותר בחי' דין וכפי שראוי לדורות ההם, אבל בדורות שלנו שגברה ההסתרה וא"א לנצח את היצירה בלי העצות של רביה"ק אזי בכח הזוה"ק לבד כיון שעיקר כוחו בהוד אין הנצחון שלנו על ידו לבד שלם וממילא אין ההודאה שלימה.

בכוכבי אור חכמה ובינה בעיקר בסוף שרביה"ק ספירת הנצח ובטובות וזכרונות (סוף אות ח ותחילת אות ט) איתא שאמר נצחתי ואנצח (בחי' מוהר"ן ג"פ איתא שאמר גמרתו ואגמור) וצ"ע אם כבר נצח מה נשאר לנצח. וכנראה הכוונה כפשוטו שרוצה לומר שנוצח באמצע בין נצחתי לאנצח. שניצח עד ההווה וגם לעתיד ינצח. אבל גמרתו ואגמור יותר קשה לפרש כן. כי אין זה גמר אם עדיין צריך לגמור. וצ"ל שיש אגמור יחסי, שיש אחריו עוד אגמור, וכדמצינו בפרשת וישלח בבראשית לג ב' וישם את לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים, עיין תפארת ישראל דמאי ז' ג' מה שביאר בזה. ועי"ש מה ששמע עפ"י זה לבאר הפסוק בחגי ב' שמכנה את הבית השני

גם כבר נשמע שאמר על עצמו שהוא נהר המטהר מכל הכתמים^{כב} (כמבואר בחיי מוהר"ן סימן שלב) מה שסיים בחיי מוהר"ן הנ"ל וכו' מבואר בהשמטות שאמר שגם העיר וקדיש מקבל ממנו^{כג}. לבאר כיצד רמוז הענין של רשב"י בפסוק הזה ומעלת רביה"ק עפ"י מה ששמעתי מוהרי"ח – עיין בספר דניאל בפסוקים הסמוכים לפסוק הזה ומשמע שם שהמלאך עיר וקדיש מן שמיא נחית להכניע את נבוכדנצר לפ"ז רשב"י הרמוז במלאך הזה הוא הכנגד שיכול לתקן מה שגרם זה להחריב הבית ולהחשיך העולם. ובמצודות שם פירש ער הוא מלאך דין^{כד} לשון ערו עד היסוד משמע שבכוחו להמשיך כח גבורה להתגבר על היצה"ר ולהכריח הקליפות, וכמבואר שם בדניאל שכלל פתרון החלום שיתבטלו כל הע' אומות שמרומזים בצלם של נ"נ.

ועיין באיבי הנחל (על תורה יט') כי נ"נ (נבוכדנצר) היה קליפת נגה לכן דיבר ארמית לשון תרגום והחריב ביהמ"ק בחי' לשון הקודש וכנגדו רשב"י חיבר הזוה"ק בלשון תרגום דייקא להעלות הטוב שבתרגום וזהו שכתוב שם בדניאל "גודו אילנא, ברם עיקר שרשוהי שבוקו" כי האילן רומז לנבוכדנצר שאת קליפתו קליפת נגה הכניע רשב"י, אבל את בחינת השורשים, שהם ניצוצות קדושה שבשאר לשונות, זה עשה רביה"ק ע"י שצויה להתבודד בלשון אשכנז דייקא.

הריצ"ח (ט 23) ביאר דבריו, ש"עיר וקדיש" הוא בחי' קדש, וקדש נקרא חכמה, וכתוב בחכמה יסד ארץ, לכן לרשב"י היה כח לתקן הרע שהוא בחי' על הארץ, אבל לא מה שמתחיתה, אבל נחל הנובע מקור חכמה רומז למקור של החכמה, דהיינו הכתר, והכלל ככל שהאור גבוה יותר בכוחו לרדת נמוך יותר, לכן בכוחו לתקן אפילו לתחת הארץ, לתקן השורשים. לכן ל"עיר וקדיש מן שמיא נחית" נאמר שם בדניאל "ברם שרשוהי שבוק".

עוד ביאר הריצ"ח עומק דברי הבאבי הנחל הנ"ל, שרשב"י תיקן בחי' נגה בבחי' התעוררות להתקדש במותר לך, (כי מותר הוא הרשות בחי' רשת שתופס את האדם ומפילו לאיסור) ועל זה נאמר אל תתודע ל"רשות", שנראים אוהבים בשעת הנאתו, ואין עומדים לו לבסוף, כשיצטרך להתברר בכף הקלע, לברר כל ה"מותרות". ורשב"י ע"י שכתב הזוה"ק בלשון ארמית, מלכתחילה ולא כתרגום, קידש הלשון, עד שבו בעצמו מרגישים אש והתעוררות להתגבר על יצרו, (כמבואר בשיחות הר"ן שיחה קט), ועי"ז העלה את הטוב שבו. אבל זה עדין נקרא בחי' מעל הארץ, וכן שומעים בלשון "מן שמיא נחית" שזה בחי' התעוררות דלעילא, שמאיר בבחי' מרחוק נראה לי ה'. אבל השורשים שבתוך הארץ, אותם התחילו האר"י הקדוש והבעש"ט לברר, וכן מובא שעד הבעש"ט היה ידוע תמיד שיש קליפת נגה בין הקדושה לטומאה, אבל הבעש"ט גילה שיש עוד קליפה דקה בין הקדושה לנגה.

"ועכשיו יש נחל נובע" וזה בחי' "ועכשיו כל ההתחלות מפורים" שבהשמטה לסוף תורה עד' ח"ב, וביאר שם ר' שמואל שפירא זצ"ל שהכוונה לבחי' אתערותא דלתתא שיש בפורים שמקבלים את התורה מרצון (ולא בבחי' כפה עליהם הר כגיגית שזה בחי' פסח אור גדול שמתגלה באתערותא דלעילא שמבטל הבחירה)

הבית האחרון היא תשובת הרשב"א לכומר אחד, עיין בספר גן רוה עה"ת פרשת בא עה"פ והיה לכם הדם על הבתים האריך בזה עי"ש.

^{כא} כוכבי אור חכמה ובינה הקדומה – ועתה מאלינו נדע ונבין פחות מטפה מן היים במה שנקרא בשם נחל נובע מקור חכמה (ד), שזה הוא השם של מדת הפינה פידוע לידועי חן פי אם "רבות בנות עשו חיל" להשיג השגות הנמשכות מאתה וממדת החכמה וכו', אצל להדבק ולהקלל בה בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו, לא יקום עוד בישראל זולת "העלית על פלגה", פידוע ומוכן כל זה בספרי אמת.

^{כב} צ"ע שהרי כתם הוא רק ספק טומאה.

^{כג} לבאר הענין שעכשיו גם רשב"י מקבל מרביה"ק שמעתי מוהרי"ח (יט 23) עפ"י הכלל שככל שהאור בא מגבוה יותר יכול לרדת נמוך יותר ועוד עפ"י מה שאמר רביה"ק שהשכינה בימי שרה נקראת שרה ובימי רבקה נקראת רבקה דהיינו כפי המרכבה של אותו הדור. ולפ"ז מבאר שגם האורות הנפלאים והגבוהים של רשב"י כדי שיאירו בדור הזה צריך שיתלבו בכלים הבאים מגבוה יותר וזהו הלקוטי מוהר"ן שכלול בו הכל נגלה ונסתר מכל הצדיקים הקודמים משה רבינו ורשב"י והאר"י והבעש"ט אבל היום כולם כדי שאורם יאיר בעולם צריכים להתלבש בלק"מ דהיינו שהיום הם נקראים רבי נחמן כפי הדור הזה. דהיינו לפ"ז שהלשון שהיום גם העיר קדיש מקבל ממנו הכוונה מקבל את הכלים והכח לרדת ולהאיר לדור כזה נמוך וכפי שנתבאר לעיל היינו להכניע את הקליפת נגה גם בשרשים תחת האדמה ובשביל זה צריך להתלבש בנחל נובע מקור חכמה דהיינו בעצות שלו.

נמצא ברשימות הרב שמואל הורוביץ מענין רשב"י שבא אל פיגה אחר החתונה לנחם אותה כשרבי שמחה לא הגיע כידוע הסיפור ואמר לה שגם הוא צריך לנשמה הזו ואמר לה שהיה קטרוג נורא שלא תרד נשמה כזו לעולם והוא רשב"י השתטח ובכה וביקש הרבה ופעל שכן תרד וגם הבעש"ט בא אליה וסיפר לה כך שרשב"י פעל שעל אף הקטרוג הנורא תרד נשמה זו לעולם.

^{כד} ומה נפלא לפ"ז שרומז לרשב"י דייקא שכידוע היה קפדן מאד כמבואר במעילה יז: במעשה שנשלח לרומי לבטל גזרת הרומאים וביקש שר"א בן רבי יוסי יבוא עימו ואביו לא הסכים שמא יקפיד עליו בדרך עד שנשבע לו שלא יקפיד ואעפ"כ הקפיד וכמעט שמת ר"א ברי"י עד שזכר רשב"י בשבועתו ובקש רחמים וניצל עי"ש. בגמ' והמפרש ורבנו גרשום.

דהיינו שעכשיו יש נחל נובע שעל ידו יש אתערותא דלתתא, ועיקר הקו של ממטה למעלה הוא התפילה, וזהו ועכשיו יש ננמ"ח שמעורר לתפילה, ויותר מזה, כי רביה"ק אמר שקיבל מהקב"ה שיכול לעזור לבעל בחירה, וזה חידוש גדול כי א"כ היכן הבחירה, דהיינו שרביה"ק יכול לגרום להתערותא דלתתא, בחי' נחל נובע שנכנס עמוק תחת הקרקע, עמוק בשורשים ומפרה אותם, וזה זיכור כזה של בחי' רצון איליו יתברך, הרבה יותר מסתם רצון, בחי' מה ששאל רביה"ק האם אתה רוצה לרצות? דהיינו עומק הרצון ופנמיות הרצון.

ושורש הכל שרביה"ק נותן כח לגלות את עצם הנקודה, את הכיסופים שלו, את נשמתו, בתפילה, בשפה שלו, שכמו שחושב כך מדבר, ומוציא את פנימיות פנימיות הרצון שלו לדבוק בו יתברך. ותיקון כזה מגיע עמוק יותר, עד לבחי' ניצוצות הקדושים שבשבעים לשון. (עיין עוד מה שכתבתי סוף תורה עד תנינא ועכשיו)

ואולי אפ"ל שע"כ רשב"י אמר "כי לא תשכח" דהיינו שבכוחו להמשיך זכרון עלמא דאתי בעולם החשוך הזה להנצל מהבלי עוה"ז, אבל רבנו אמר "גמרתו ואגמור".

וכן מבואר לקמן שרשב"י עיר קדיש וכו', דהיינו מלאך של דין, ואולי ע"כ כוחו בשמירה דייקא, לכן לא אמר שיזכרו את התורה, אלא שלא תשתכח התורה, אבל רבינו נחל נובע וכו' לשון השפעה שהיא מדת החסד. (וזה בחי' שמור וזכור בדבור אחר רשב"י ורבינו יחד, כי מתלבש ברבנו לתקן דור אחרון)

עוד בענין הפסוק עיר וקדיש כיצד רומז לרשב"י ומעלת רביה"ק בזה עיין שיח שרפי קדש אָמַר פֶּעַם רַבְּנוּ: "עֲנִין רַבִּי שְׁמֵעוֹן בַּר יוֹחָאי הוּא עֵירָנוֹת" רַבִּי שְׁמֵשׁוֹן עַר אִיז אַ וְאֶבְדִּיגְעֵר" וְעַל שֵׁם הַפְּתוּב: "עֵיר" וְקַדִּישׁ מִן שְׁמֵי אֱלֹהִים נְחִית, רֵאשִׁי תְבוֹת שְׁמֵי עוֹלָם. (וְעַן בְּמִרְאָה מְקוֹמוֹת הָרַב מְשֻׁשְׁעֵרִין שְׁבֹסְפֵר הַמְדוּת אוֹת שִׁנָּה א': מִי שֶׁהוּא מְקַדֵּשׁ בְּיֹתֵר מְרַחֵק מִהַשְּׁנָה בְּיֹתֵר, שֶׁהִסְמִיךְ לְזֶה הָרַב אֶת הַפְּסוּק עֵיר-וְקַדִּישׁ הַנֶּזְכֵּר לְעֵיל).

ועיין במקום אחר¹⁰ שהענין של רביה"ק הוא התחדשות וכידוע זה דייקא כן על ידי שינה כמבואר בתורה לה"ס

ונ"ל שכאן טמון עיקר ההבדל ביניהם ומעלת רביה"ק. כי עיר וקדיש הוא בחי' מלאך שכולו אש להבה להשי' מתחילתו ועד סופו וכלול בו ית' תמיד ופרוש מהבלי עוה"ז לגמרי ומלאכתו נעשית ע"י אחרים כמבואר בגמ' ברכות לה: ועי"ש שהרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. וכן עבודתו יג שנים במערה שעל ידה השיג מדרגתו, היא כמו יציאה מהעולם לתיבת נח, עולם הבינה שמעל הטבע, דהיינו כמלאך שכולו קודש וער תמיד.

¹⁰ עיין לק"ה תפילין הלכה ה' אות ה' - כי זה עקר החיים כשמתחילין לעבד את ה' בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל עדין בעבודתו כלל. וכמו שכתוב (דברים ו'), "אשר אנכי מצוה היום". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי שם), בכל יום יהיו בעיניך פחדים, שלא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא בכל יום יהיו פחדים. וכמו שכתוב (שם כז), "הספכת ושמע ישראל היום הזה נהייתה לעם לה' אלקיה". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (הובא פרוש רש"י), בכל יום יהיו בעיניך כאלו היום נכנסת עמו בברית.

וכמו שראיתי מרבנו ז"ל פעמים אין מספר שאף - על - פי שבשעה הקודמת התפאר עצמו בגדולות ונוראות וגלה תורה נפלאה אשר לא נשמע פזאת כדרכו, ואחר כך בשעה שאחריה ראינו אותו שרוי בצער גדול וכמה פעמים פרש צערו ושיחתו לפנינו מעמק הלב, שהוא מצטער מאד איך זוכין להיות יהודי, כמי שלא הריח מעולם ריח עבודת ה', ומי שלא ראה זאת אי אפשר לצייר לו בכתיב ענין זה, וכבר מבאר מזה מעט בשבחיו הנדפסים, ובכל פעם היה רגיל לומר שעכשיו אינו יודע כלל, כלל כלל לא וכו' אף - על - פי שבשעה הקודמת גלה מה שגלה והתפאר שהשיג מה שהשיג מה שאי אפשר לגלות, אף - על - פי - כן תכף אחר כך היה אומר שאינו יודע כלום. הכלל, שמעולם לא עמד על מדרגה אחת, רק היה הולך בנריות בכל פעם מדרגה לדרגה ברום מדרגות העליונות והגבוהות, ואפלו כשהגיע למה שהגיע וכו', עדין לא נתקרה דעתו בזה וכו', ואין להאריך בזה כאן ויתבאר במקום אחר. וזה עקר החיות באמת כשזוכין להתחיל בכל פעם מחדש בעבודת ה' שהוא עקר החיים באמת, כמו שכתוב (דברים ל'), "כי הוא חייך".

והעיקר עבודת ה' שיהיה עבודתו בכל פעם מחדש ולא יפול לזקנה של הסטרא אחרת שלא תזקן עבודתו ויפול ח"ו, וכמו שהזכיר רבנו ז"ל על זה ואמר שאסור להיות זקן, הן צדיק זקן, הן חסיד זקן, זקן אינו טוב וכו', כמבאר בהשיחות הקדושות שנדפסו אצל הספורי מעשיות (שיחות הר"ן אות נא), הינו כי צריכים להתחיל בכל פעם מחדש. וזהו עקר החיים ארפים של הזקן דקדשה שהוא העור הנ"ל, כי היה זקן מאד ויניק מאד, הינו שכל מה שזקן ביותר ונכלל בזקנה דקדשה ביותר, שהוא בחינת עתיק דעתיקין, כל מה שנכלל שם יותר היה יניק יותר, כי השיג בכל פעם שעדין הוא רחוק מאד מהשם יתברך, כי לגדולתו אין חקר, ועל - כן כל מה שנכלל בזקנה דקדשה יותר, ראה והשיג שעדין לא התחיל לחיות כלל, עד שזכה לחיים ארפים הנ"ל ששם נכלל הזקנה והינקות יחד שאי אפשר להשיג זאת כלל.

¹⁰ מה שמבואר בתורה לה שהתחדשות היא דייקא ע"י שינה לכאורה יש להקשות מתורה ס' אות ב' בסוד הזקן דקדושה שהוא התחדשות בכל רגע דהיינו דייקא הפך השינה המבוארת שם באות ו' שהיא בחי' זקן דסט"א. ושם באות ב' ממה שהדגיש הענין שכל יום מתחיל צר ונגמר רחב ביארנו שאין זה סיפור מציאות אלא הוראה וביאור ענין ההתחדשות שכל יום צריך לחשוב את הרוחב של אתמול לצר וממנו להתחיל ולהרחיב ולא ח"ו להתחיל שוב מהצר של אתמול.

ובאמת אינה סתירה כלל כי בתורה ס' מדבר בכלליות כל יום וכל כל הימים כולם שיהיו רק הולך ומתרחב תמיד בתוספת קדושה. ואילו בתורה לה מבאר כיצד זוכים לזה בפרטיות בבחי' ביטולה היא קיומה כי המציאות שמוחין מתעייפים לכן העיקר ההתחדשות היא בבחי' הרצון שלא לנוח ולא לשקוט ברצון להתרחב ולהוסיף קדושה אבל בפועל צריך בכל יום גם לישון ממש כל אחד לפי כוחו ועל זה מבאר שם רבינו שגם כשהוא ער יש בחי' שינה יחסית שע"ז לא יצטרך לישון בפועל יותר מההכרח לו לפי כוחו. אבל בוודאי כלל כל יום צריך להיות תמיד בסופו יותר רחב מתחילתו, וכן ביום המחרת שסופו יהיה רחב יותר מסופו של יום האתמול.

לעומת זה רביה"ק הגיע למדרגה יותר מזה בלא יציאה מהעולם, אלא בתוך העולם כרבי ישמעאל, בחי' תורה עם ד"א, ולימד כיצד הדרך ארץ בעצמו יכול להיות קרש קפיצה לעליה תמידית, בבחי' ירידה צורך עליה, ובבחי' ביטולה של תורה היא קיומה, אם יודע מתי לעשותו, כי א"א להיות תמיד בדביקות, ואפשר שהמו"מ יהיה בבחי' אמונה כזו שבתוכו יתעבר שכלו ויזכה להתחדשות נפלאה וחיודש השכל על ידו דייקא (כמבואר בתורה לה הנ"ל). ובבחי' כזו של עבודה ועליה מדרגה לדרגה אפשר להוליך גם אנשים פשוטים למדרגות גבוהות. גם עיין בזה"ק בלשונו החריפה על כל מי שאינו בדחילו ורחימו וכמה מגנה את יראת העונש וכן בענין העוון הנורא כתב שאין לו תיקון. רואים בחוש שיש בני"א שדייקא ע"י הזוה"ק בגלל ההתלהבות הנפלאה שלו יכולים ליפול, ודלא כרביה"ק שיש לו חיזוק אפילו למי שעבר שמונה מאות פעמים על כל התורה, והורה לנו תמיד לחפש נקודה טובה, ולצעוק איה, דהיינו עבודות פשוטות, ששייכות בכל מדרגה ממש, וצעק בקול גדול שאין ייאוש כלל אפילו להנפול בעומק הקליפות, ואדרבה יש בחי' שהוא קרוב יותר לראש המדרגות (כמבואר בתורה רו ותורה יב תנינא) ויכול ברגע להתקשר לשם בצעקת איה אמיתית.

עוד לבאר מעלת רבינו על קודמיו עיין בעש"ט עה"ת^{טו} והיה אומר, צדיק קטן אוהב רשעים קטנים, וצדיק גדול אוהב רשעים גדולים, אבל משיח יהיה אוהב ומלמד זכות אפילו על רשעים גמורים, (ועי' יחזרו בתשובה ועי'ז יהיו נגאלים) וכל מי שמלמד זכות על כל הברואים הוא מבחינת משיח כו' ע"ש. אבל עיין שם בפרשת קדושים אות ג' משמע שרק על עובר לתאבון יש חיוב ללמד זכות. ואם אפשר לדייק משיחה לשיחה, אולי אפ"ל לומר כדבריו בעצמו הנ"ל, שזה החילוק בין צדיק גדול דהיינו כהבעש"ט, למשיח. ולפ"ז רבינו שאמר על עצמו שזכה למדרגת משיח, לכן גם ציווה בתורה רפב לדון לזכות אפילו רשע גמור דמשמע אפילו להכעיס.

עד כאן ביאור חברותא למאמר לכו חזו

הוספות

בענין מה שלמד רשב"י שכל התורה נקראת שירה עיין ר' צדוק בספר דובר צדק אות (ה) מבאר מדוע התורה נקראת שירה. כידוע דהתורה ציור ודפוס כל מעשה בראשית כמו שכתוב בבראשית רבא פ"א. כי הוא מקור החיות של כל חלקי הנבראים כלליהם ופרטיהם וכל שנוייהם אחד לא נעדר שלא יהיה חלק עצמות חיותו בתוך דברי התורה. וכידוע זה ואין כאן מקומו לבאר הדברים באורך להסבירם אל אוזן שומעת וזה ענין כתבו וגו' השירה ורצה לומר כל התורה כולה ואינו לשון זמר ושיר דעל זה נענש דהמע"ה כמו שכתוב בסוטה (ל"ה). רק הוראת שיר דבר המקיף סדר והיקף איזה ענין כמו (שבת נ"א ע"ב) כל בעלי השיר יוצאין בשיר. וכן זמר וניגון מקיף כל חלקי התנועות וסידורים. ושירת האזינו מקפת כל הקומות לבני ישראל בכל הדורות וסדר ההיקף הזה נקרא שירה.

וכן מצא הגר"א איך בפסוקי שירת הים מרומזים כל תרי"ג מצוות.

בענין הקשר בין רביה"ק לרשב"י עיין חיי מוהר"ן סימן רכ"ה כְּבַר הַבְּטִיחַ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה בְּחַיֵּינוּ וְיִחַד שְׁנֵי יָדַיִם בְּשֵׁרִים עַל-זֶה שֶׁבְּשִׁטְתְּלֶךָ בְּשִׁבּוּאוֹ עַל קִבְרוֹ וְיִתְּנֵנוּ פְּרוּטָה לְצַדִּיקָה וְיֵאמְרוּ אֵלֶי הַעֲשֵׂה קִפְטָל תְּהִלִּים הַנְּרֻשָּׁמִים אֲצִלְנוּ בְּשִׁבְלֵי תַקּוּן לְמַקְרָה לְיִלְהָ רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, אֲזִ יִנְיַח רַבְּנוּ עֲצָמוֹ לְאַרְךָ וְלָרַחֵב, וּבְיָדָי יוֹשִׁיעַ לְזֶה הָאָדָם וְאָמַר שֶׁבְּהַפְאוֹת יוֹצִיא אוֹתוֹ מִהַגְיָהֶם אֲפִלוּ אִם יִהְיֶה אוֹתוֹ הָאָדָם אִיךָ שְׂיִהְיֶה, אֲפִלוּ אִם עָבַר מִדֵּי שְׁעָבַר. רַק מַעֲתָה יִקְבַּל עַל עֲצָמוֹ שְׂלֵא יָשׁוּב לְאֹלְתָו חַס וְשְׁלוֹם.

אבל היכן עושים את הפאות זה עושים אצל רשב"י, וביאר הריצ"ח כעין הנ"ל כי בחי' לא תשכח שהבטיח רשב"י היינו שתמיד ישאר בחי' פאה דהיינו נקודת יהדות שעל ידה יהיה אפשר לצדיקים האמיתיים למשוך ולהעלות מחוב לזכות. (שמעתי)

מוהר"ן בשם אחיו הר"ר אהרן (עי"ב תשנח)

עיין כוכבי אור חכמה ובינה אות א ס"ק מזו גא'לה הראשונה שהיתה בפסח בחפזון בלי שלמות האתערותא דלתתא, נתקלקלה קלקול אחר קלקול עד שנתהוה זה לעמת זה החרבן שחל תמיד בזה היום כמובא בשלחן ערוך הסימן א"ת ב"ש וכו' ועכשוו כל תקוננו על הגא'לה האחרונה שמוזה בעצמו יהיה גם תקון הגא'לה הראשונה, אך עכשוו יהיה כל ההתחלה מפורים שהוא בחינת מחית עמלק כמובן בדבריו ז"ל (לקוטי תנינא סימן ע"ד). והעקר בכח האתערותא דלתתא של ראשי יחידים הדורות שהוא אדמו"ר ז"ל, ורבי שמעון בר יוחאי ז"ל, שמוקבל מאתו כנ"ל ובפרט על ידי עצם התקונים שנתקנו ביום הסתלקותם (כמובן מדבריו הקדושים) ששני הימים של הסתלקותם מכוונים להיות חל ביום שחל בו פורים (כמובא בכתב יד של הרב מטשערין ז"ל המובא להלן) ובשניהם הגדלת ההלולא (יום ל"ג בעומר ההלולא דרבי שמעון בר יוחאי ז"ל) וזמן שמחתנו (יום הסתלקות אדמו"ר יום ד' של חג הספות זמן שמחתנו-כמו בפורים שהוא יום שמחה)

¹⁰ **בראשית קכא בבאר מים חיים שם אות ק' בשם מדרש פנחס בשם רבי גדליה מליניץ בשם רבו המוכיח (רבי יעקב יוסף מפולנאה תלמיד הבעש"ט) שמתמא שמע זאת ממנו. כך כתב שם**

פי בכחם הקדוש והנשגב נצא מבין ש"ן האריות דסטרא אחרא שהוא זה לעמת זה, ונזכה לכהינת ש"ן המובא בדברי הקדושים לקוטי תנינא סימן פ"ה, שהוא ראשי תבות שיבת נחמו (נחמת הגאולה) המכון גם לראשי תבות של שמותיהם הקדושים שמעון נחמן וכוותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן:

שאפילו העיר וקדיש צריך גם כן לקבל ממנו כוכבי אור חכמה ובינה אות א' ס"ק מ"ד והנה פפי המוכן מדברי אדמו"ר ז"ל שגם העיר וקדיש מין שמיא נחית שהוא רבי שמעון בן יוחאי וכו' נראה לפי עניינת דעתנו יש לזה שיכות למה שמוכא בספרי אמת שבינה עד הוד אתפשט, וההוד הוא ענף הבינה, וידוע שרבי שמעון בר יוחאי נסתלק בספירת הוד שבהוד, ובודאי גם משרש מדתו הנה ש"ן לזה ועל כן גם רבי "שמעון בן יוחאי" במספר ר' "נחמן בן שמחה" (זה הרמז שמעתי בשם אחרים):

עוד מעלת רשב"י עיין בבני יששכר על ל"ג בעומר מבואר שם שלא רק האידרא נכתבה ביום הסתלקותו אלא כל ספר הזוה"ק, ושאו התחיל הארה מסוימת מהאור הגנוז של סתרי תורה. ומבאר שם שמ"בראשית" עד "זירא אלקים את האור כי טוב" יש לב תיבות והמילה טוב היא הלג לרמז שבלג בעומר מתגלה הטוב להדיא. וכן בחז"ל המילה טוב מרמות לאור הגנוז כמו שדרשו "כי טוב לגנוז" והיינו אור שאדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו (ממלכות ועד הכתר) בזה האור רואים מסטירין של יוצר בראשית. והנה רשב"י נקרא בוצינא קדישא וספרו נקרא זוה"ק, דהיינו שהוא המנורה וספרו אור המבטיח מסוף העולם ועד סופו סוד "האור כי טוב" הגנוז בתורה, וע"כ מלג בעומר יש טוב ימים למתן תורה. ולכן השמחה ביום לג בעומר על הציון שלו היא שלא כטבע כפי שנתאמת ע"י אנשי אמת.

ומובא בזוה"ק דף רצא: בעינא לגלאה רזין קמיה קב"ה וכו'... והאי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא דהא כל יומא דא ברשותי קיימא. עכ"ל. רצ"ל שהיה היום מתארך באורו ולא היה רשות לאור היום להתחשך עד שנתן לו רשב"י רשות וזה יורה כי כל האורות בטלים ומשמים אל האור כי טוב דהיינו רזין סתימין דאורייתא אשר גנוז בה אור הגנוז לצדיקים והצדיקים המבינים ברזין דאו' הנה מאירים באור הגנוז בה על כן אור היום ההוא היה מתארך ושמר פקודתו של ר"ש. (משמע שרשב"י באורו האיר את היום ולא נתן לחושך לבוא) ואז כתב ר' אבא את הזוה"ק בפקודתו.

ועיין תורה טו שאור הגנוז היינו בחי' סתרי תורה. ובספרים מובא דהיינו אור אהבה שבדעת שיתגלה לעתיד לבוא עיין תורה לג. וכפשוטו (שמעתי מורה"ן) הכוונה שזה אור שמגלה להדיא בכל דבר איך מסוף העולם ועד סופו מאיר הש"י. ז"א האמת והתענוג שבעבודה האיר כ"כ עד שמי שתפס משהו כבר ראה את כל העומק של העתיד לבוא שנמצא בכל עבודה. (ואעפ"כ ע"י הבחירה היה אפשר לעומת זה להרשיע יותר לכן "וימנע מרשעים אורם") ועיין מזה באריכות ביאור הריצ"ח (23ט) ועוד הוסיף שם עפ"י תורה סא ותורה יט לבאר החילוק בין תא שמע המובא בגמרא לתא חזי שהוא לשון הזוה"ק לשון ראייה בחי' תורה שבכתב. דמובא בהלכות ברכת התורה שעובר לעשייתו צריך ללמוד תורה אלא שפסוק מהתורה יוצא בו גם בלי להבין אבל גמרא אין יוצאין בה אלא אם מבין. והביאור כי הכתב הוא בחי' קודש הבא מלמעלה אבל תורה שבע"פ הוא כפי הקליטה והבנת הנברא את דברים, דהיינו בחי' שמיעה, ומובא בספרים שזוה"ק סגולתו גם בלי להבין דהיינו שיש בו קדושה במילים עצמן שהוא למעלה מבחי' שמיעה. ויש בזה בחי' מעלה יותר גם על הכתב כי הוא גם בחי' קליטת התורה שבכתב שהרי עליה הוא מבוסס ואעפ"כ הוא חזר לבחי' כתב בחי' ראייה דהיינו ראייה שעבר את העוה"ז בחי' נכנס לחושך העוה"ז ויצא בשלום בחי' "גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו" שהוא למעלה משמיעה וראיה אלא בחי' רואים את הקולות, בחי' שלימות חיבור אהבה ויראה. ורשב"י אעפ"י ששורשו בשמיעה דווקא (ששמו שמעון מלשון כי שמע ה' וכו') אבל עלה לבחי' התכללות גמורה בחי' בחד קטירא אתקטרנא בקב"ה כמ"ש באדרא זוטא דף רפה. בחי' אני אחד אתך. בחי' ראייה.

ועיין תקנת השבין 54 שמה שנסתרה מעלת רשב"י בדורו כיוון שהיה משבט שמעון (ר' צדוק כותב שם כך קבלתי) והוא בחי' לאה בחי' שנואין מעשיה שבנגלה ורק בנסתר נתברר שכיעורה היה יופיה שלא רצתה ליפול ביד עשו. ולכן "שמע ה'", ולכן גם הזוה"ק היה נעלם מאות שנים ונתגלה בעקבתא דמשיחא ויתגלה בשלימות רק לעתיד.

לבאר עניין המדורות בל"ג בעומר – נראה לי כי הזוה"ק והתקונים שגילה רשב"י אינם שווים לכל נפש ועכ"פ לנשים וילדים אין תפיסה בזה כלל ואולי לכן נהגו להדליק מדורה ובאים כולם אנשים נשים וטף להסתכל במדורה. ובוודאי גם לרקוד ולשמוח, ובוודאי עצם הדלקת האש היא גם בחי' נר זכרון לנשמת הצדיק שמתלבש בו ועוד סודות שיש בזה אבל נראה לי לבאר פשוט שרואים בחוש שאפשר להסתכל באש זמן רב, והוא דבר נפלא לראות מציאות כזו של התלהבות לעלות למעלה שלא נחה לרגע, ושורפת כל דבר אחר ומצרפת אותו להתלהבות הזו וכל מיני עץ וקש ואפילו כל מיני אעא דלא סליק ביה נורא כשנזרק למדורה נעשה אש התלהבות, והוא רמז לצדיק שכך הוא כל חייו בוער להשי"ת וניתן לנו מנהג זה ביו"צ של רשב"י לראות איך נראה צדיק אמיתי בפנימיותו כדי שנתחבר אליו ונצטרף למדורה הזו הבוערת בכזו התלהבות להשי"ת.

עוד שמעתי מזהר ברנר (לג בעומר טז) שאמר שרואים איך שעושים את המדורות של ל"ג בעומר מכל מיני זרדים וסמרטוטים ודברים של הפקר שנזרקים ללא שימוש וצורך, והכל מצטרף ועולה לאש להבה לצדיק רמו לגודל מעלת הצדיק לצרף אפילו הנמוכים ביותר לכבוד שמים.

ספר לקוטי מוהר"ן הוא אתחלתא דגאולה חיי מוהר"ן שמ"ו מעלת תורתו וספריו הקדושים נשמע מפיו הקדוש שאמר שהספר הקדוש שלו לקוטי מוהר"ן שיצא בעולם הוא אתחלתא דגאולה. ואמר מאחר שיצא בעולם אני חפץ מאד שילמדו אותו, כי צריכים ללמד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה. כי הוא מלא מוסר והתעוררות גדול מאד להשם יתברך אשר אין ערף אליו וכו'. אחר-כך אמר בפרוש שהלמוד בחבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאולה במהרה בימינו אמן.

ואמר שטוב לקבע לעצמו שני שעורים ללמד ספריו הקדושים, שעור אחד פשוט ללמד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור אחד ללמד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית.

עוד שם שמ"ט פעם אחת היה משבח את הספר שלו מאד, ואמר שיכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור על-ידי למוד הספר שלו. והיה חפץ ומשתוקק מאד שידפיסו ספרו עוד כמה פעמים ויתפשטו בעולם. ואמר שיהיו בני אדם שילמדו ויתפללו על-ידי הספר הזה. ואמר שמי שישב ויעסק בספריו רק בלי קנטור ונצחון, ויסתכל בו באמת אז בודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו. (ואמר בזו הלשון: סע וועט אים אלע אדערן טרענען). ואמר שכל אדם צריך להשתדל לקנות הספר שלו. ומי שאין לו במה לקנות וכו' (ימכור כל ספר שיש לו ויקנה הספר שלי ומי שאין לו ספר למכור) ימכר פר מתחת ראשו ויקנה הספר שלו. ועוד ספר מזה ועין במקום אחר עוד מזה. ואמר שהספר שלו יהיה חשוב מאד, ויבקשוהו ויתפשוהו מאד וידפסו ויחזרו וידפסו כמה וכמה פעמים ויהיה חשוב מאד, רק נכספתי לראות זאת ואהיה אני עומד ומסתכל וכו'. ואמר שהמאמרים שכתב בעצמו גם הלשון לבד הוא מסגל מאד כי הם פללים:

